

Iskreni Čovjek

Autor: **Bediuzzaman Said Nursi**
Naslov originala: Uhuvvet ve Ihlas Risaleleri
Izdavač: REJHAN- Sarajevo
Za izdavača: Erdoğan Nil
Prijevod: Abdulah Smajić
Lektor: Džemaludin Latić
Korektor: Ahmed Alibašić
Naslovna strana: Abdulah Branković
Štamparija: MEGA
Tiraž: 500

Copyright © by IK REJHAN
All rights reserved

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo
28-44

Nursi, Said

Ihlas i Bratsvo : iz djela Risale-i Nur / Bediuzzaman
Said Nursi ; (prijevod Abdullah Smajić).

ISBN 9958-725-72-X

I. Nursi, Bediuzzaman Said vidi Nursi, Said
COBISS.BH-ID 14121222

Bediuz-zaman
SAID NURSI

ISKRENI ČOVJEK

SARAJEVO 2011

Pismo dvadeset drugo

بِسْمِهِ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

U ime Njegovo, Slavljen je On

"I ne postoji ništa a da Ga ne veliča, hvaleći Ga"

(Ovo se pismo sastoji iz dvije tematske cjeline. Prvi dio poziva vjernike u bratstvo i ljubav)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

"U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog"

"Vjernici su isključivo braća, zato pomirite dva brata vaša" (Al-Hudžurat: 10)

"Uzvrati na loše boljim, pa će ti onaj s kime te dijeli neprijateljstvo postati kao prisni prijatelj"

(Fussilat: 34)

"..i koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju - a Allah voli one koji dobra djela čine." (Ali Imran: 134)

Licemjerje i razdor što ih u redovima vjernika uzrokuju pristrasnost, nepopustljivost i zavist, i što u njihovim grudima raspaljuju netrpeljivost, zlobu i mržnju, sasvim su neprihvatljivi. Njih odbacuje stvarnost i mudrost, i odbija ih Islam koji je duh vrhunske čovječnosti. Uz to, neprijateljstvo je jedno užasno nasilje što iskvaruje ljudski život, lični, društveni i duhovni. Ono je, ustvari, smrtonosni otrov što truje život cjelokupnog čovječanstva.

Iz mnoštva gledišta ove činjenice, izložit ćemo njih šest.

PRVO GLEDIŠTE: Neprijateljstvo koje čovjek pokazuje prema svome bratu muslimanu jeste zločin sa gledišta stvarnosti.

O, ti, čije su se grudi ispunile zlobom i pakošću prema svome bratu vjerniku, o, ti, koji nemaš čovječnosti! Pretpostavi da se nalaziš na nekoj lađi, ili u nekoj kući, i da su s tobom devet nedužnih osoba i jedan zločinac. I zamisli nekoga ko pokušava potopiti lađu, ili na vas srušiti kuću. Nedvojbeno je da ćeš, u tom slučaju, povikati glasom koji se do neba čuje i protestirati zbog gnusnog zločina kojeg dotični počinjava, jer ne postoji zakon koji odobrava potapanje čak ni cijele lađe

zločinaca, sve dok se na njoj nalazi makar i jedna nedužna osoba.

Pa kako god je ovo jedno gnusno nasilje i sramno nedjelo, *tako je isto i tvoje odavanje mržnji i preziru prema mu'minu, koji je, ustvari, jedna Božanska ustanova i Božija lađa, a radi samo jednog njegovog nepoželjnog svojstva koje ti ne podnosiš i koje te izaziva, iako on posjeduje devet, pa čak i dvadeset, drugih, pozitivnih osobina, kao što su iman, pripadnost Islamu, komšijstvo, itd.. To, dakle, neprijateljstvo i pakost te neminovno dovode da poželiš potopiti lađu njegovog bića, ili spaliti kuću njegove ličnosti, a to je jedno gnusno nedjelo i brutalan zločin.*

DRUGO GLEDIŠTE: Neprijateljstvo je zločin i sa gledišta mudrosti.

Naime, poznato je da su neprijateljstvo i ljubav, poput svjetla i tmine, dvije suprotnosti. Oni su u svome stvarnom smislu nespojivi. Pa kada razlozi za ljubav preovladaju, te se njezini temelji istinski učvrste u srcu, neprijateljstvo se pretvori u prividnu odbojnost, čak se preobrazi u vid saosjećanja i sažaljenja. Jer, pravi vjernik voli svoga brata, i dužan je prema njemu osjećati naklonost. Zato bilo kakav ružan postupak da se pokaže kod njegovog brata, u njemu će izazvati jedino sažaljivost prema njemu, i potaknuti ga na

ozbiljno nastojanje da ga popravi, blago i nježno, bez pribjegavanja sili i okrutnosti. U jednom hadisi-šerifu se navodi: "Nije dozvoljeno muslimanu da raskine sa svojim bratom (i bojkotira ga) više od tri dana".

Ako, s druge strane, razlozi za neprijateljstvo i mržnju preovladaju i ugnijezde se u srcu, u tom se slučaju ljubav pretvori u formalnu i navuče odoru usiljenosti i ulizivanja.

Znaj, dakle, o, ti, nasilniče! Užasan zločin počinjava vjernik ako u sebi nosi zlobu i mržnju prema svome bratu! Jer, kako god bi ti počinio sramotno bezumlje ako bi precijenio bezvrijedni šljunak i pretpostavio da je uzvišeniji od Časne Ka'be i veličanstveniji od brda Uhuda, jednako je bezumno da preuveličavaš greške što poteknu od tvoga brata vjernika, i zgroziš se zbog njegovih propusta koji su bezvrijedni poput šljunka, pa tako više uvažiš te bezvrijedne stvari nego veličinu imana koji je uzvišen poput Ka'be, i ukažeš im veću važnost nego veličini Islama, koji je velik poput brda Uhuda. Tvoje, dakle, precjenjivanje prostih stvari koje se otmu tvome bratu, nad svim pohvalnim islamskim svojstvima kojima se on odlikuje,

jeste nepravda, i te kakva! To uviđa svako ko posjeduje i slamku pameti!

Da! Jedinstvo u vjeri, nezaobilazno uvjetuje sjedinjenje srca vjernika koji joj pripadaju i njihovo stapanje u jedno srce. A jedinstvo tog vjerovanja nužno nameće jedinstvo cijelog društva. Naime, ti svakako osjećaš neku vrstu sponse s nekim ko živi s tobom u istim redovima, a ukoliko radite pod komandom jednog zapovjednika, gajiš prijateljske veze s njim. Čak i prema zemljacima osjećaš bratske odnose, jer živite u istom gradu. *Kako je onda s imanom, koji ti pruža svjetlost i osjećaj i ukazuje na mnoge odnose jedinstva i brojne sponse i podudarnosti, te izobilje bratskih veza među pripadnicima, čija brojnost dostiže broj Božijih lijepih imena!* Tako te, naprimjer, iman upućuje na činjenicu da je:

Vaš Stvoritelj jedan, vaš Vladar jedan, vaš Bog jedan, vaš Opskrbitelj jedan., jedna po jedna činjenica, sve dok ne dostignu hiljadu. Zatim, vaš je Vjerovjesnik jedan, vjera vam je jedna, Kibla vam je jedna., jedna, dakle, po jedna činjenica, sve do stotinu. Pored toga, vas dvojica živite zajedno u jednom naselju, pod zaštitom jedne države, u jednoj zemlji., i, tako redom, jedno po jedno, dok ne dostigne desetero.

Pa ako postoji ovoliko spona koje uvjetuju jedinstvo, ujedinjenje, slogu, podudarnost, ljubav i bratstvo, i koje posjeduju toliku duhovnu snagu da međusobno povezuju ogromna nebeska tijela u svemiru, zamisli, onda, koliko je nepravedan onaj ko od svega toga okrene glavu, i mimo njih dadne prednost razlozima tanjim od paučine, koji uzrokuju razdor, licemjernost, pakost i neprijateljstvo, na taj način u svojim grudima podgrijavajući stvarnu mržnju i zlobu prema svome bratu vjerniku! Nije li to obezvrjeđivanje dotičnih spona koje dovode do ujedinjenja? I potcjenjivanje dotičnih razloga koji iziskuju ljubav? I nepravedno zapostavljanje odnosa koji nameću bratstvo? Ukoliko ti srce nije umrtvljeno i um nije ugasnuo, to ćeš uvidjeti veoma zorno.

TREĆE GLEDIŠTE: وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ

Ajeti-kerim *"I svaki griješnik će samo svoj teret nositi"* (Al-An'am: 164) donosi smisao sušte pravednosti, odnosno smisao da nije dozvoljeno čovjeka teretiti za zlodjela nekog drugog. Vidiš da te Kur'ani-kerim i ostali izvori Šerijata, te norme sljedbenika stvarnosti i islamske mudrosti svi upozoravaju na činjenicu:

Da gajenje neprijateljstva i zlobe prema mu'minu jeste velika nepravda, jer je to optužba na račun svih njegovih pravednih svojstava kojima se odlikuje, a radi samo jednog prijestupnog svojstva. Štaviše, ukoliko se to neprijateljstvo proširi i na njegovu rodbinu i bližnje, uzrokom samo jednog svojstva kojeg ti ne odobravaš, to je ogromno nasilje, kakvo je i Kur'ani-kerim snažno istaknuo: إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ

"Čovjek je, uistinu, nepravedan." (Ibrahim: 34). Zar i nakon ovoga ti za sebe možeš naći opravdanje i tvrditi da si u pravu?

Znaj! Zlodjela koja dovode do neprijateljstva i mržnje su u pogledu stvarnosti zgusnuta poput zemlje i suštog zla, a u naravi zgusnutih stvari je da se ne prenose i ne odražavaju na druge stvari – osim što se čovjek nauči zločinu od drugih. S druge strane, dobročinstvo, dobrotu i druge stvari koje su povod za ljubav, kao i sama ljubav, su poput svjetlosti, a u prirodi je svjetlosti da se reflektira i prenosi na druge. Otuda su shvatljive izreka da je *"prijateljev prijatelj – prijatelj"* i izjava među ljudima da *"zbog samo jednog dragog oka, hiljadi drugih očiju se ukazuje počast"*.

Pa o, ti, nepravedniče! Budući da si uvidio da je prava istina u spomenutom, shvatit ćeš onda da ukoliko te ponese neprijateljstvo prema rodbini onoga čije jedno svojstvo mrziš, i pakost prema njegovim dragim i bližnjim, to je sigurno u ogromnoj suprotnosti sa pravdom.

ČETVRTO GLEDIŠTE: Tvoje neprijateljstvo prema mu'minu je otvoreno nasilje i sa gledišta ličnog života. Saslušaj nekolicinu načela koja su temelj ovog četvrtog gledišta.

Prvo načelo: Kada znaš da si u pravu u svome postupanju i idejama, dozvoljeno ti je reći: *Moj je način pravilan ili je najbolji*, ali ti nije dozvoljeno reći: *Pravilan je samo moj način*. Jer, u skladu sa izrekom:

وَعَيْنُ الرِّضَا عَنْ كُلِّ عَيْبٍ كَلِيلَةٌ
وَلَكِنَّ عَيْنَ السُّخْطِ تُبْدِي الْمَسَاوِيَا

Oko zadovoljnosti je kratkovidno za mahane;

Ali oko gnjevnosti razotkriva sve sramote,

tvoj srditi pogled i otupjela misao neće biti mjerodavni niti arbitri koji pravo rasuđuju o neispravnosti drugih načina postupanja.

Drugo načelo: Dužnost ti je da sve što govoriš bude istina, ali nemaš pravo da

kažeš svaku istinu. Dakle, trebaš biti iskren u svemu što izgovoriš, ali nije ispravno da izrekneš svaku istinu.

Jer moguće je da tvoje sugestije i savjeti, kod onoga čija namjera nije iskrena kao što je tvoja, potakne suprotno, pa se desi neželjeno.

Treće načelo: Ukoliko ipak želiš neprijateljski se postaviti prema nekome, suprotstavi se mržnji u svome srcu, i potrudi se da je iskorijeniš. Nastoj biti neprijatelj onome koji ti je najzlonamjerniji neprijatelj i prema tebi najzloćudniji, a to je tvoj nefis koji te navodi na zlo i koji juri za prohtjevima. Odupri se njemu i nastoj ga popraviti, a nemoj radi njega biti neprijatelj mu'minima. Također, ako želiš neprijateljstvo, budi neprijatelj nevjernicima i raskolnicima, a njih je mnogo. I znaj da je svojstvo ljubavi samo po sebi milo i vrijedno ljubavi, kao što i oličenje mržnje prvenstveno zavrjeđuje mržnju.

Ako, pak, želiš poraziti svoga protivnika, na njegov loš čin uzvрати dobrim, i time ugasi vatru protivništva. Jer, ako njegove uvrede dočekaš istim takvim, neprijateljstvo će se razbuktati. Čak i ako bi spolja on i izgledao poražen, njegovo bi se srce ispunilo

srdžbom na tebe, tako da bi neprijateljstvo potrajalo i mržnja se nastavila. Dok, s druge strane, tvoje uzvraćanje dobrim bi ga navelo da zažali, a mogao bi ti postati i prisni prijatelj. Jer, odlika je mu'mina da bude plemenit, i ako ga počastiš, osvojiš ga i učiniš svojim bratom. Čak i ako bi spolja i izgledao opak, ipak je plemenit sa polazišta imana. U skladu sa izrekom:

إِذَا أَنْتَ أَكْرَمْتَ الْكَرِيمَ مَلَكَتْهُ

وَأِنْ أَنْتَ أَكْرَمْتَ اللَّئِيمَ تَمَرَّدَا

*Ako ukažeš počast plemenitom, osvojiš ga.
A ako ukažeš počast prokletom, postane obijesan.*

Uistinu, stvarnost je svjedok: obraćanje lošem čovjeku riječima: *Ti si dobar, ti si cijenjen...*, možda ga navede da se popravi, jednako kao što obraćanje dobrom čovjeku riječima: *Ti si loš, ti si pokvaren...*, bude uzrok, možda ga i navede da postane loš. Zato sluhom svoga srca poslušaj Allahove, Uzvišen je, riječi:

وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّعُونِ مَرُّوا كِرَامًا

وَأَنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"I kada naiđu na besmislicu, prolaze dostojanstveno" (Al-Furkan: 72); "A ako preko toga

pređete i opravdanje prihvatite i oprostite, pa – i Allah prašta i samilostan je'' (At-Tagabun: 14), a i druga sveta kur'anska načela poput ovih, jer su u njima pospješenje, uspjeh, sreća i sigurnost.

Četvrto načelo: Oni čija srca ispunjava zloba i neprijateljstvo prema njihovoj braći mu'minima, nasilje prvenstveno počinjavaju sami prema sebi, potom prema svojoj sabraći, a uz to prema Božanskoj milosti. Jer, pakošću i neprijateljstvom oni sami sebe bolno kažnjavaju, i pate kad god ugledaju neku blagodat kod protivnika, a trpe i bol strahujući od njega. Ako neprijateljstvo nastaje iz zavisti, i u tome je teška patnja, jer zavist veću bol pričinjava zavidniku nego onome kome on zavidi, budući da svojom vatrom ona izgara svoga podnosioca. Međutim, onoga kome je dotični zavidan, zavist i ne dotiče, ili mu je šteta neznatna.

Lijek za zavist jeste: da zavidnik sagleda posljedice zavisti i porazmisli o njima, kako bi uvidio da dunjalučke vrijednosti koje je stekao onaj kome zavidi – imetak, moć i položaj – jesu prolazne i nestalne vrijednosti. Njihova korist je mala, a teret ogroman.

Ali ako zavist nastane iz ahiretskih pobuda, u tome uopće i nema zavisti.

Ukoliko bi ipak zakucala žila zavisti i u tim stvarima, onda zavidnik ili se pretvara, te svoje ahiretske zasluge upropašćava na dunjaluku, ili ima loše mišljenje o onome kome je zavidan, i time mu nanosi zlo.

Osim toga, zavidnik se svojom zavišću srdi na Allahovu odredbu, jer očajava zbog silaska dobrote od Allaha na onoga kome je ovaj zavidan, dok se raduje njegovim nevoljama. On, dakle, kao da izražava nezadovoljstvo Božijom odredbom i ulaže prigovor na Njegovu obimnu milost. A zna se da onaj ko kritizira Božije određenje, poput je nekoga ko bije glavom u nakovanj, te je polomi, a onome ko prigovara Božijoj milosti, ona bude uskraćena.

Zbilja, koja to ljudskost može prihvatiti i koja neiskvarena savjest može prihvatiti da grudi mu'mina cijelu godinu budu ispunjene srdžbom i pakošću prema njegovome bratu, sve zbog neke sporedne i besmislene stvari čiji razlog za ljutnju ne zavrjeđuje niti jedan dan?! Uz to, treba imati na umu da loš postupak koji ti dođe od tvoga brata mu'mina nepravilno je pripisivati njemu samome i za njega ga okrivljivati, jer:

Prvo: Božije određenje vrši utjecaj u toj stvari, i dužnost ti je taj udio Određenja primiti sa odobravanjem i pomirljivošću.

Drugo: Šejtan i duša što nagoni na zlo također imaju udjela. Pa, ukoliko izdvojiš ta dva udjela, ne preostaje ti drugo nego da, umjesto neprijateljstva, saosjećaš sa svojim bratom, jer vidiš da je on bespomoćan. Kod njega kasnije možeš očekivati i pojavu grižnje savjesti zbog njegovog nedjela, te duboko razmatranje povratka u ispravnost.

Treće: Na tebi je da u svemu tome uvidiš i svoje manjkavosti, one koje ili previđaš ili ne želiš vidjeti. Odbiješ li i taj udio zajedno sa dva prethodna, vidjet ćeš da je preostali dio neznatan i beznačajan, te ako mu priđeš s visokim entuzijazmom i uzvišenom galancijom, tj. s pomirljivošću i uz oprost, izbjeći ćeš počinjavanje nepravde i osloboditi se vrijeđanja bilo koga.

Međutim, ako njegovu uvredu radi dunjaličkih stvari uzvратиš sa žustrinom i revnošću - kao da ćeš vječno ostati na njemu – te s hroničnom pakošću i neprijateljstvom koje ne malaksava, ne čudi da na tebe tada bude primjenjivo svojstvo *bezumni nasilnik* i da budeš najnaličniji glupom židovu draguljaru koji je cijenom dijamanta plaćao

bezvrijednu staklenku i nestalne kristaliće leda, misleći da su od dijamanta. To je zaista nepravednost, omamljenost, pa čak i suludost.

Izložili smo pred tobom, dakle, sve štete koje prouzrokuje neprijateljstvo u ličnom životu čovjeka. Ako zbilja voliš sebe, onda ga ne upusti u svoje srce, a ako se već uvuklo i ugnijezdilo, onda mu ne pribjegavaj u praksi i ne slušaj ga, nego poslušaj Hafiza Širazija, čovjeka od vizije što proniče u istinu, koji kaže:

دُنْيَا نَه مَتَاعِیْسَتِیْ كِه اَرَزْدَبَنْزَاعِیْ

U smislu: *Ni cijeli dunjaluk nije vrijednost koja zavrjeđuje da se oko nje sukobljava.* Jer, budući da je nestalan i prolazan, bezvrijedan je. Pa ako je taj golemi dunjaluk sa svime što je u njemu tako bezvrijedan, kako li je onda tek neki njegov djelić! Poslušaj ga također gdje kaže:

اَسَايِشِ دُو گِیْتِیْ تَفْسِیْرِ اَیْنِ دُو حَرْفِستْ

بَا دُوسِتَانِ مُرُوْتِ بَا دُشْمَنَانِ مُدَارَا

U smislu: *Postizanje ugodnosti i mira na oba svijeta opisuje par riječi: ophođenje s prijateljima*

dostojanstveno i pravično, a ophođenje s neprijateljima uz oprost i smirenost.

Ako kažeš: Kontrola nije u mojim rukama, jer je neprijateljstvo urođeno u mom biću i duboko u mojoj naravi, pa ja nemam izbora, a uz to su oni (protivnici) već povrijedili moje osjećaje i uznemirili me, te im ja ne mogu preći preko toga..

Odgovor je: Ukoliko se ne ispolji loš ahlak i ružni karakter te nije došlo do ogovaranja i ako nije uslijedilo njegovo praktično dejstvo, a njegov počinilac shvati svoju manjkavost, ne smeta i iz njega ne nastaje šteta. Sve dok ne posjeduješ kontrolu nad sobom i ne možeš se riješiti svog neprijateljstva, tvoj osjećaj da si poročan u tom svojstvu i tvoje uviđanje da u tome nisi u pravu, spasit će te – Allahovim dopustom – od zloće neprijateljstva koje počiva u tebi. Jer to se ubraja u moralno žaljenje, skriveno pokajanje i diskretno traženje oprosta. A mi i smo napisali ovo poglavlje da bi osiguralo taj smisleni istigfar, te da se mu'minu ne pomute pravda i nepravda i on ne osramoti nepravedno svoga protivnika koji je u pravu.

Meni se desilo jedno iskustvo vrijedno spomena: Jednog sam dana vidio čovjeka s obilježjima učenosti, kako ocrnjuje drugog

cijenjenog učenjaka, s neumjerenom pristrasnošću, te je otišao tako daleko da ga proglašava kafirom. Bilo je to zbog njihovog međusobnog neslaganja u nekim političkim pitanjima. Istovremeno sam ga, s druge strane, vidio da hvali jednog munafika koji ga podržava ga u njegovom političkom mišljenju. Od toga događaja kao da me je pogodio teški grom, i zatražio sam utočište kod Allaha od onoga do čega je dovela politika, te rekoh:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ

Utječem se Allahu od šejtana i politike.

Od tada sam se povukao sa političke scene.

PETO GLEDIŠTE: Ovaj aspekt izlaže ogromne razmjere štete koja pogađa društveni život uzrokom samovolje, netrpeljivosti i razjedinjenosti.

Ako neko kaže:

U hadisi-šerifu se navodi:

إِخْتِلَافُ أُمَّتِي رَحْمَةٌ 'Razlike u mome Ummetu su milost'¹, a razlike nameću razdvajanje, svrstavanje i opredjeljivanje..

¹ El-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 1:64; el-Münâvî, Feyzü'l-Kadîr, 1:210-212.

Uostalom, u bolesti razjedinjenosti i razmimoilaženja postoji i jedan vid milosti za slabe ljude iz običnih masa, budući da ih spašava od nasilničke dominacije odabrane elite, koja ako bi se ujedinila u nekom selu ili gradu, potlačila bi te slabe. Međutim, ako unutar nje postoji razjedinjenost, potlačeni će sebi pronaći utočište na jednoj od strana i tako se spasiti..

Osim toga, i istina se jasnije ukazuje kroz suprotstavljanje mišljenja, diskusije različitih pogleda, i razilaženja umova...

Odgovor na prvo pitanje je:

Razilaženje navedeno u hadisu je pozitivno, konstruktivno i afirmativno razilaženje, čiji je smisao: da svako nastoji izložiti svoj način i ukazati na valjanost svoga pogleda i ispravnost gledišta, bez pokušaja obaranja metoda drugih niti napadanja njihovog gledišta i pobijanja njihovog načina. Ono, dakle, nastoji popraviti nedostatke, popuniti praznine i donijeti poboljšanje koliko može. S druge strane, negativno razilaženje jeste pokušaj neke osobe da obesnaži i obori način drugih, i njegovo su ishodište prezir, zloba i mržnja. Ova vrsta razilaženja je iz temelja neprihvatljiva sa gledišta hadisa, *jer oni koji se prepiru i razdiru nemoćni su poduzeti bilo kakav pozitivan i konstruktivan čin.*

Na drugi dio pitanja odgovaramo:

Ako razilaženje i opredjeljivanje nastaju u ime istine, moguće je da budu utočište i zaklon sljedbenicima istine. Međutim, razdor kojega smo mi svjedoci dešava se radi ličnih ciljeva i prohtjeva nefs, i on je pribježište zlonamjernika, te im bude i uporište i osovina. Nasilnost njihovih postupaka je očigledna, jer čak i da sami đavo priđe nekome od njih u pomoć i podrži njegovo mišljenje, vidio bi da ga dotični blagosilja i blagonaklon je prema njemu. Međutim, ako bi mu se među protivnicima našao i čovjek pravedan poput meleka, vidio bi kako ga dotični proklinje i kleveće do tolike mjere da bude nepravedan.

A na treći dio pitanja odgovaramo:

Sučeljavanje mišljenja i razmjena ideja u svrhu istine i na putu dosezanja do stvarnosti dešava se u uvjetima različitosti u metodama, a slaganja u načelima i ciljevima. Ova vrsta razilaženja može dati uzvišen doprinos razotkrivanju istine i izlaganju svakog njezinog ugla na vidjelo u najjasnijoj formi. Međutim, ukoliko se diskusija i potraga za činjenicama vode radi ličnih ciljeva, sticanja prevlasti i dominacije, te zadovoljavanja apetita firaunske nagonске duše, i ugađanja strastima i sklonosti isticanju, u toj, dakle, vrsti podastiranja ideja

ne postoji bljesak istine, nego se, naprotiv, potpaljuje iskra smutnje. Među takvim diskutantima nećeš pronaći jedinstvo namjere i cilja, i čak ni na cijeloj Kugli zemaljskoj ne postoji dodirna tačka njihovih ideja, jer nisu u svrhu istine. Zato ćeš u njihovoj raspravi vidjeti neumjereno i nekontrolirano pretjerivanje, što dovodi do nespojivog rascjepa. Trenutno stanje svijeta je svjedok ovoga..

Suštinski smisao rečenog je:

Ukoliko postupci i potezi mu'mina nisu u saglasnosti s uzvišenim načelima koja nalaže hadisi-šerif:

الْحُبُّ لِلَّهِ * وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ

“..i ljubav Allaha radi, i mržnja Allaha radi..”, i ukoliko se oni u svemu ne rukovode Allahovim zapovijedima, preovladat će licemjerje i razdor.. Da, onaj koji ne slijedi ta načela, besumnje će počiniti nasilje iako priželjkuje pravednost.

Jedan poučan događaj: U toku jednog islamskog vojnog pohoda, Imam Alija, r.a., se borio s jednim mušričkim konjanikom, te ga je Imam savladao i oborio. A kad ga je htio posjeći, ovaj mu je pljunuo u lice, na što

ga imam pusti i udalji se od njega. Mušrik je bio zaprepašćen tim postupkom, te ga upita:

– Zašto me ne ubi?

Imam Alija odgovori:

– Borio sam se protiv tebe na Allahovom putu, a kad si učinio to što si učinio, ražestio sam se pa sam se pobojavao će tvoje ubistvo biti iz moje lične osvete, i zato sam te oslobodio Allaha radi.

Nevjernik mu odgovori:

– Za očekivati je bilo da te moj čin još više razjari i potakne na moje pogubljenje. Budući da je vjera u koju vjerujete toliko tolerantna, besumnje je onda ona vjera istine.

Drugi događaj: Jedan je muslimanski vladar razriješio dužnosti jednog svoga kadiju, vidjevši u njemu žustrinu i srditost prilikom izvršenja kazne odsijecanja ruke nekom kradljivcu. Naime, neko ko izvršava Allahovu zapovijed ne smije unositi ličnu osudu i srdžbu prema osuđeniku, niti mu je lična dužnost da se na njega sažali, već da bude nepristrasan u izvršenju Allahovog propisa. Budući da su se u navedeni slučaj umiješali lični motivi, što je u suprotnosti sa suštinom pravednosti, dotični kadija je razriješen.

Jedna opasna društvena bolest i žalosno društveno stanje koje je zadesilo islamski Ummet, a od kojega se cijepa srce jeste neuviđanje opasnosti izvana:

Značaj uviđanju opasnosti izvana, kad se ona pojavi, shvataju čak i najzaostaliya plemena te ih vidiš kako, kad se vanjski neprijatelj pojavi i nasrne na njih, napuštaju unutarnje razmirice, i zaboravljaju na lokalna neprijateljstva.

Pa kad ta zaostala plemena valjano cijene svoje zajedničke interese, šta se, onda, dešava sa onima koji vrše službu Islamu i pozivaju u njega, a ne zaboravljaju svoje sitne i beznačajne sukobe, nego kroz njih utiru puteve i olakšavaju napad svojim bezbrojnim neprijateljima koji su se oko njih nagomilali i okružili ih sa svih strana.. Ovakav položaj je jedan strahovit pad, užasna degradacija, i izdaja Islama i muslimana.

Ovom prigodom ću navesti jednu poučnu pripovijest.

Dva plemena iz loze *Hasanan* vodila su međusobno krvave sukobe, čije su žrtve brojile preko pedeset ljudi. Međutim, čim bi se pojavila opasnost izvana od plemena *Sibkan* ili *Hajdaran*, stali bi jedni drugima uz

rame i međusobno sarađivali, i potpuno zaboravili na međusobne razmirice, sve dok ne bi odbili najezdu neprijatelja.

Pa, o, mu'mini, znate li koliki je broj neprijateljskih trupa koje se spremaju navaliti na vas, skupinu vjernika? Njih je preko stotinu obruča sve jedan unutar drugog, i okružuju Islam i muslimane u koncentričnim pojasevima. I dok je, stoga, neophodno da muslimani zbiju redove kako bi odbili najezdu nekih od tih trupa, oni se, umjesto toga, okreću jedan protiv drugoga i odmeću ustranu, slijedeći lične interese, te tako olakšavaju put i otvaraju vrata svojim dušmanima da upadnu u sigurnu avliju Islama.. Da li tako nešto dolikuje islamskom Ummetu?

Želite li pobrojati neprijatelje što opasuju islam, znajte da su oni postrojeni u obruče od zabludjelih i bezbožnika, do nevjernika i do svih nemirnih dunjalučkih nedaća i stanja. To su koncentrični obruči koji broje više od sedamdeset, i od kojih vam svaki nastoji pričiniti zlo, svaki vas gnjevno gleda očima punim pohlepe i želi se na vama iskaliti. Pred svim tim opakim neprijateljima, vi posjedujete samo jedno izoštreno oružje, jedan sigurni rov i neprobojnu utvrdu, a to je islamsko bratsvo.

Osvijesti se, o, muslimanu! Znaj da unutarnje potresanje neprobojne utvrde Islama radi nebitnih argumenata i nevažnih razloga apsolutno je nespojivo sa živom savješću, i u potpunosti nepomirljivo sa dobrobiti Islama. Pripazi! U hadisi-šerifima se navodi smisao da *Dedždžal*, *Sufjanija* i njima slične opasne i štetne kreature koje se udružuju s munaficima i koji će se pojaviti u vrijeme pred nastupanje Kijameta, izvlačit će korist iz međusobnih podjela među ljudima i muslimanima i iskoristiti njihovu gramzivost, te će čovječantvo uz malo sile otići u propast. Spomenuti će u njemu raširiti nered i kaos, te uspostaviti kontrolu nad velikim islamskim Ummetom i dovesti ga u položaj robovanja.

O, mu'mini! Ukoliko istinski težite uglednom životu, i odbijate prepustiti se okovima poniženja i prezrenosti, osvijestite se iz svoga drijemeža i dođite sebi. Sklonite se u svete i neprobojne bedeme smisla:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ "Mu'mini su isključivo braća" (Al-Hudžurat: 10), i opasajte se njima od ruku tih zlotvora koji iskorišćavaju vaše unutarnje nesuglasice.. U protivnom, bit ćete nemoćni odbraniti vaša prava, pa čak i sačuvati goli život. Uostalom, nije tajna da i

mali dječak može savladati dvojicu snagatora koji se međusobno tuku, kao i da čak i malo zrnce pijeska igra značajnu ulogu i uzrokuje da jedan tas vage pretegne nad drugim, čak i ako se na njima nalaze dvije planine iste težine.

Pa, o, skupino nosilaca imana! Vašu će snagu otpuhati vjetrovi uzrokom vaših ličnih interesa, sebičnosti i raskola, jer i mala sila moćna je nanijeti vam poniženje i uništenje. Ako ste istinski vezani uz pravac islama, slijedite visoko vjerovjesničko načelo:

الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ الْمَرْصُوعِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا

Mu'min je uz mu'mina poput zdanja gde svaki blok ojačava drugoga. Jedino tako ćete biti sigurni od dunjalučkog poniženja i spasiti se ahiretskog nesretništva.

ŠESTO GLEDIŠTE: Neprijateljstvo i samovolja potresaju duhovni život čovjeka i iskren odnos koji je posrednik do izbavljenja i sredstvo spasenja od patnje, a čime se remeti njegovo nesmetano robovanje Allahu, budući da se time uništava iskrenost. To je iz razloga što samovoljnik koji je pristran u svome mišljenju i naginje u korist svoje zajednice, teži nadvisiti protivnike čak i u pitanju dobročinstava koja

poduzima. Tako ne uspijeva u potpunosti izvršiti djela čisto u ime Allaha. Pored toga, ne uspijeva biti ni pravedan, jer više cijeni istomišljenike koji se slažu s njime u njegovom rasuđivanju i postupcima, nego druge ljude.. Na taj način, uzrokom rivaliteta i neprijateljstva, upropašćena budu dva temelja zgrade dobročinstva: iskren odnos i pravednost. Istraživanje ovog aspekta obuhvaća dugačku raspravu, a ovaj tematski dio ne dopušta više nego što je rečeno, te se zadovoljavamo rečenim.

Drugi dio

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

وَكَانَ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

“U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog”

*“Uistinu je opskrbitelj - Allah, Posjednik moći
i Jaki”* (Az-Zarijat: 58)

*“A kolike li samo životinje ne donose opskrbu
sebi, Allah ih opskrbljuje a i vas. I On sve čuje i
zna”*. (Al-Ankabut: 60)

Brate, mu'mine! Iz prethodnog si shvatio
goleme razmjere štete što je nanose
neprijateljstvo i mržnja. Znaj da je pohlepa
također jedna bolest poput neprijateljstva,
pa je čak i pogubnija i ima dalekosežnije
posljedice po islamski život. Da, pohlepa je
sama po sebi uzrok gubitaka i poniženja,
teška bolest, sramota i potčinjenost, i ona je
ta koja za sobom povlači lišenost i niskost.

Nepobitan dokaz za spomenutu osudu
pohlepe jeste teško poniženje, bijeda,
potlačenost i prezrenost koja je pogodila

židove zbog njihove strmoglave trke za dunjalučkim ispraznostima, više od bilo kojeg drugog naroda.

Da, pohlepa pokazuje svoje loše djestvo počev od najšire sfere u svijetu živih bića, pa do najuže jedinke u njemu. Dok, s druge strane, nastojanje za sticanjem opskrbe oplemenjeno pouzdanjem u Allaha, okruženo je milošću, spokojnošću i ističe svoj korisni utjecaj na svakom mjestu.

Primjer toga je činjenica da plodonosnom bilju i drveću, koji su jedna vrsta živih bića, i koji su u potrebi za opskrbom – opskrba hitro pristizhe, dok su oni nepomični i usađeni na svojim mjestima, obiluju pouzdanjem i zadovoljnošću, a da se na njima ne primjećuje nijedan trag pohlepe. Oni čak nadmašuju životinje u svome razmnožavanju i njegovanju plodova kojima urađaju. A životinje svoju opskrbu stižu tek uz napore i tegobe, i u oskudnoj količini i nepotpuno. To je iz razloga što one dahćući i pohlepno trče za njom, i ubrzano nastoje tragati za njom. Čak i u samome životinjskom svijetu uočavamo da opskrba u obilju stiže mladunčadima koji izražavaju svoje pouzdavanje u Allaha jezikom stanja svoje slabosti i nemoćnosti, te im se njihova fina propisana i savšena opskrba šalje iz riznice

Božije milosti. Dok, naprotiv, grabežljive zvijeri koje se nedozvoljeno ustremljuju na svoj ulov sa žestokom pohlepom, stiču opskrbu tek nakon velikog traganja za njom.

Ova dva slučaja jasno ističu na vidjelo: da je pohlepa uzrok lišenosti, dok je pouzdavanje u Allaha i zadovoljnost sredstvo za sticanje milosti i ukaza dobrote.

Isti slučaj vidimo i u ljudskom svijetu. Naime, židovima, koji su najpohlepniji ljudi u pogledu života, i dunjalučki život više cijene od ahireta, čak poput izbezumljenog zaljubljenika strasno ga vole, i u tom pogledu su pretekli sve narode, nametnuto je poniženje i potlačenost, i dohvatile su ih ofanzive pogubljenja rukama drugih naroda.. Sve to kao naknada za mukotrpno sticanje zabranjenog i poganog bogatstva stečenog lihvarstvom i kamatom, od čega troše tek neznatnu malenkost, i kao da se sva njihova svrha svodi na njegovo sabiranje i gomilanje. Ovaj nam, dakle slučaj, ističe: da je pohlepa rudnik poniženja, potlačenosti i gubitništva u ljudskom svijetu.

Postoje još mnogi događaji i pokazatelji, koji se ne mogu ni brojnošću odrediti, da je pohlepnik stalno izložen zapadanju u žarište gubitka, te je i izreka *الْحَرِيسُ خَائِبٌ خَاسِرٌ*

“pohlepa je uzrok razočarenja, neuspjeha i gubitaka” postala širom priznata, i svi na nju gledaju kao na jednu univerzalnu činjenicu.

Budući da je to tako, ukoliko neizmjereno voliš bogatstvo, tragaj za njim sa zadovoljnošću bez polepe, da bi ti ono došlo u izobilju.

Moguće je skromne osobe i pohlepne osobe usporediti sa dvije osobe koje uđu u veliko ugostilište kod neke visoke i ugledne ličnosti. Jedan od njih poželi iz dubina govoreći: *Kad bi mi vlasnik sale pružio samo utočište, i tako se spasim žestoke hladnoće koja vlada vani, bilo bi mi dovoljno, i to mi je dosta. I kad bi mi dozvolio bilo kakvo sjedište po svome nahođenju, i na najnižem mjestu, bila bi to velika dobrota i plemenitost od njega.*

Drugi se, međutim, ponašao kao da on ima prava nad drugima, i kao da su oni prinuđeni ustati mu u znak poštovanja i uvažavanja, te je stoga u sebi samouvjereno govorio: *Vlasnik ove dvorane je dužan da mi priredi najviše i najbolje mjesto.* I tako on ulazi u dvoranu, noseći u sebi pohlepu i pogledajući na visoka mjesta u sjedištu. Samo što ga šef sale vraća i odbija na najniže mjesto u sjedištu, i on je, naravno, ozlojađen i oneraspložen, i grudi mu se ispune srdžbom na šefa sale. Pa kad je bio dužan ukazati

dužnu zahvalnost, postupio je sasvim suprotno od onoga što je morao, te počeo kritizirati šefa sale, te je dosadio vlasniku dvorane, koji je, s druge strane, ukazao dobrodošlicu prvome koji je ušao u dvoranu isijavajući skromnošću i tražeći sjedište i na najnižem raspoloživom mjestu. Jer vlasnika je ova zadovoljnost potekla od njega obradovala i u duši mu potaknula raspoloženost i odobravanje, te ga počeo uzdizati na najviše i najuzvišenije mjesto. On, opet, sa svoje strane, još više pokazuje zahvalnost, zadovoljstvo i zaduženost kad god mu stepen bude promaknut.

Tako je i dunjaluk jedna gostinjska sala Milostivnog. Površina Zemlje je prostrta sofru Milosti, i postavljena trpeza Milostivnog. Stepni opskrbe i nivoi blagodatni su poput različitih položaja.

Loš utjecaj pohlepe i dalekodsežnost njezinih posljedica može osjetiti svako, čak i u najsitnijim i najnebitnijim stvarima.

Naprimjer: Svako može osjetiti zlovoljnost i nepodnošljivost u srcu prema prosjaku koji uporno i pohlepno nasrće na njega, toliko da ga čak i odbije, dok osjeća sažaljivost i simpatije prema drugom prosjaku koji stoji

mirno i zadovoljno, te mu udijeli koliko god može.

I, naprimjer: muči te nesanica, a ti uporno želiš zaspati. Ako je zanemariš i ne posvećuješ tome pažnju, malo po malo ćeš zadrijemati. Međutim, ako grčevito i zabrinuto pokušavaš zaspati, mrmljajući: *Kad ću leći. Kad ću zaspati?*, san se razbije i potpuno ga izgubiš.

I, naprimjer: Nekoga nestrpljivo očekuješ, silno želeći sresti se s njim zbog bitne stvari, te nestrpljivo govoriš: *Što ga nema? Što ne dolazi?.. Što kasni?* Na kraju ti tvoja pohlepnost otkloni strpljivost, i natjera te da u očaju napustiš mjesto čekanja, očekivana osoba se zakratko pojavi, samo što je očekivani rezultat izostao i propao.

Tajna što počiva u primjerima poput navednih, jeste:

Kako god se proizvođenje hljeba nadovezuje na poslove koji se obavljaju na njivi, zatim na harmanu, pa u mlinu, i konačno u pekari, tako je isto i proishođenje drugih stvari vezano uz tajnu promišljenosti i taktičnosti. Međutim, pohlepnik, uzrokom svoje pohlepe ne promišlja svoje poteze niti se obazire na taktičnost i duhovne faze koje se nalaze u poretku stvari. On će se ili

zaletjeti, skočiti i pasti, ili neku fazu ostaviti nedovršenu, te neće dospjeti do svoga željenog cilja.

Pa, o, braćo, koji ste zaokupljeni brigom o preživljavanju i opijeni pohlepom za ovim svijetom! Kako to da sebi dopuštate poniženje i prezrenost, na putu pohlepe – iako u njoj postoje sve ove štete i nevolje – i navaljujete na svako bogatstvo, ne razmišljajući da li je ono halal ili haram? Za sve to vi žrtvujete uzvišene i dragocjene stvari koje nužno pretpostavlja život na ahiretu. Vi čak na putu pohlepe izostavljate jedan važan stub Islama, zekat, znajući da je on jedna kapija kroz koju se izljava berićet i bogatstvo za svakog pojedinca, i da od njega odvraća nevolje i tegobe. Oni koji ne čiste svoju imovinu zekatom, svakako će njegov iznos izgubiti, bilo na nešto bez ikakve vrijednosti i važnosti, ili će ih zadesiti nevolje i izvući ga od njih.

U jednoj sam čudesnoj viziji što posjeduje stvarnost u petoj godini Prvog svjetskog rata upitan sljedeće:

U čemu je tajna ove neimaštine i oskudice koja je zadesila Islamski svijet, i šta je tajna propadanja i uništenja njihove imovine, te u

patnjama i teškoćama koje im se dešavaju pod nogama?

U toj sam viziji odgovorio sljedeće:

Uzvišeni Allah nam je naredio da desetinu* iz dijela imovine kojom nas je opskrbio, odnosno četrdestetinu** drugog dijela, izdvojimao, kako bi stekli nagradu kroz iskrene dove koje upućuju siromasi, i zaštitio nas od kivnosti i zavisti koja bi se mogla rasplamsati u njihovim srcima. Samo što smo mi zgrčili ruku iz pohlepe za imetkom, i nismo obavljali davanje zekata. Taj negomilani zekat je Allah, dž.š., uzeo nazad u omjeru trideset četrdesetina, i u omjeru osam desetina.

Tražio je, Slavljen je On, i da postimo Njega radi i gladujemo na Njegovom putu, gladu koja sadržava koristi i svrhe čija brojnost dostiže sedamdeset. Tražio je da to činimo mjesec dana svake godine, samo što smo sami sebi omilili i bespravno se sažalili na sebe, te odbili podnijeti kratkotrajnu slatku glad, pa nije preostalo ništa drugo nego da

* Jedna desetina na prinose te iste godine, poput žita, koji se iznova proizvode svake godine.

** Četrdesetina od prošlogodišnje ukupne imovine. (Zauzvrat se uglavnom natrag dobije najmanje ta data vrijednost zekata u obliku trgovinske zarade ili prinove u stoci.)

nam On, Slavljen je, to naknadi i kazni nas nekom vrstom posta i gladovanja koji posjeduju više od sedamdeset tegoba, i prinudio nas je na njega pet uzastopnih godina.

Također je, Slavljen je On, od nas tražio neku vrstu izvršenja božanskih, ugodnih, blagoslovljenih, uzvišenih i iluminirajućih zapovijedi i uputstava koje ćemo ispuniti za samo jedan sahat od raspoloživih dvadeset i četiri sahata. Mi smo ispoljili lijenost ne obavljajući te namaze, dove i zikrove, i taj jedan sahat upopastili zajedno sa preostalim sahatima. Od Njega nas je stiglo da nas On, Slavljen je, iskupi od loših djela i nedostataka, i da nas natjera na obavljanje neke vrste ibadeta i molitve kroz vojne vježbe i obuke, kroz trčkanje tamo-vamo u zbjegu i slično, tokom pet uzastopnih godina.

A zatim sam se trgnuo iz nje, i duboko porazmislio te dosegnuo jednu veoma važnu činjenicu koju sadržava ta vizija, a to je:

Postoje dvije misli iz kojih proističe cjelokupni moralni pad i srozavanja vrijednosti, do kojih je dospio društveni život čovječanstva, i one su izvor svih nemira i potresa. Njih smo izložili i dokazali u *Riječi dvadeset petoj*, kod uspostavljanja

usporedbe između moderne civilizacije i popisa Kur'ani-kerima. Te su dvije misli:

Prva: *Neka sam ja sit, nije me briga što će drugi skapati od gladi;*

Druga: *Ti zarađuj a ja ću jesti.*

A to što održava i pothranjuje dotične misli jeste obrtanje kamate i odbijanje izdvajanja zekata.

Jedino rješenje i blagotvorni lijek za ove dvije društvene bolesti svakako jeste: prakticiranje davanja zekata u društvu i njegovo stavljanje u opću obavezu, te totalna zabrana kamate. Jer, značaj zekata se ne svodi samo na određene osobe i skupine, nego je on najbitniji stub u izgradnji blagostanja i prosperiteta u životu cijelog čovječanstva, čak je on i osnovni stub na kojem čvrsto počiva održanje stvarnog ljudskog života. To je iz razloga što se čovječanstvo svrstava u dva sloja: elita i mase. Zekat osigurava samilost i dobročinstvo gornjeg sloja prema masama, i garantira poštovanje i odanost masa prema eliti. U protivnom, obrušili bi se nepravda i prisila po glavama masa od strane elite, i podigla se mržnja i neposlušnost što bi uskiptili u srcima masa naspram elite. Ta bi dva sloja nastavila stalni i neizlječivi moralni sukob,

što bi preraslo u vrevu trvenja i oprečne nesloge, i postepeno dovelo do započinjanja stvarnog gloženja i konfrontiranja oko rada i kapitala, kao što se već desilo u Rusiji.

Pa, o, vi, časni i svjesni, i o vi plemeniti i dobrodušni! Ukoliko vaša namjera kod činjenja dobrih djela koja činite nije zekat, niti u njegovo ime, ona imaju tri štetnosti, pa čak je moguće da budu i beskorisno i besmisleno poništena. To je iz razloga što vi ako ga ne budete udjeljivali i dobro činili na Allahovom putu i u ime Allaha, bez sumnje ćete pokazivati prigovaraje i zaslužnost – u nekom smislu – te jadnog siromaha zarobiti u osjećaj zaduženosti i sputati ga u njegove okove. Radi toga ćete biti lišeni njegove dove, koja je iskrena i primljena, pored toga što ćete biti poricatelji blagodati, misleći da ste vi vlasnici imetka. A ustvari ste samo zaduženi namještenici i vršite raspodjelu Allahove imovine među Njegovim robovima.

Međutim, ukoliko dobročinstvo činite sa nijetom zekata, time stičete sevape, jer ste ga učinili u ime Allahovo. Tim činom vi pokazujete zahvalnost za blagodati kojima vas je Allah obasuo, a stičete i primljenu dovu od strane onog bijednog siromaha, jer nije prisiljen laskati vam niti vas se

ustručavati, te je sačuvao svoje dostojanstvo i čast i njegova dova biva čista.

Da, imovinu koja se udijeli u iznosu zekata, pa i više od toga, te činjenje dobrih djela u različitim vidovima, i udjeljivanje milostinje uz sticanje masovnih šteta poput kamate i popularnosti, sa prigovorom i ponižavanjem drugih, nemoguće je porediti sa davanjem zekata i činjenjem istih dobročinstava s nijetom na Allahovom putu, i sa korišćenjem počasti izvršenja jednog od Allahovih strogih propisa, i sa sticanjem zasluga i nagrada od Njega, slavljen je On, te s postizanjem iskrenosti i primljene dove. Razlika izmađu te dvojice davatelja je zbilja ogromna.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
 اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ نَ الَّذِي قَالَ:
 الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ الْمَرْصُوصِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا
 وَقَالَ: « الْقَنَاعَةُ كَنْزٌ لَا يَفْنَى » وَعَلَى إِلِهِ وَصَحْبِهِ
 أَجْمَعِينَ آمِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa, samo ono čemu si nas Ti poučio”.

Moj Allahu, Svoje salavate spusti na našega sejjida Muhammeda koji je rekao:

Mu'min je uz mu'mina poput zdanja gde svaki blok ojačava drugoga; a rekao je i: Zadovoljnost je nepresušno blago; i na njegovu obitelj i ashabe sve skupa. Amin! Zahvala pripada Allahu, gospodaru svjetova.

*Završna riječ**Odnosi se na ogovaranje*

بِاسْمِهِ * وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Primjer naveden u dijelu o ukoru i kuđenju, u *Petoj tački Zračka prvog, Prve baklje Riječi dvadeset pete*, u primjerima navođenja teške sramote i kategorične zabranjenosti dat je samo jedan ajeti-kerim, koji je na nadnaravan način sa šest aspekata odbija čovjeka od ogovaranja, pokazujući razmjere odvratnosti ogovaranja sa gledišta Kur'ana, tako da je bilo kakvo drugo objašnjenje učinio suvišnim.. Uistinu, nema objašnjenja nad kur'anskim objašnjenjem, niti ima porebe za takvim.

Dakle, Allahove, Uzvišen je riječi:

أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا

"Zar bi volio neko od vas da jede meso umrloga brata svoga; a vi se toga zgražavate" (Al-Hudžurat: 12), u šest faza daje ukor i u šest stepeni strogo odvraća od ogovaranja, kako slijedi:

U šest stepeni ovaj ajeti-kerim ogovaranje zabranjuje i žestoko i silovito odvraća od njega. Budući da je obraćanje ajeta upućeno

onima koji ogovaraju, smisao mu je kako slijedi:

“Hemze”, tj. “zar”, što stoji na početku, označava odrično pitanje, pošto njegova intonacija protiče poput vode kroz sve riječi u ajetu, pa svaka njegova riječ poprima taj sud i smisao.

Dakle, s prvom riječju ajeti-kerim kroz “hemze (zar) saopćava upit:

“Zar vi nemate pameti, koja je mjesto pitanja i odgovora, da njome shvatite ovu odvratnu pojavu?”

U sljedećoj riječi: يُحِبُّ “zar bi bilo drago”, ajet s pomoću upitne čestice, “hemzeta”, saopćava upit: *Zar se je vaše srce, koje je, inače, mjesto ljubavi i mržnje, toliko pokvarilo, pa da zavoli najmrže i najogavnije stvari?*

U trećoj riječi: أَحَدُكُمْ “nekom od vas”, kroz hemze saopćava upit:

“Šta se to desilo s vašim društvenim životom, koji svoju vitalnost crpi iz vitalnosti društva, i šta je to s vašom civilizacijom i kulturom, pa prihvata i nešto što truje vaš život i što pomućuje vašu čestitost?”

U četvrtoj riječi: أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ “da jede meso” kroz hemze saopćava upit: *Šta se to*

desilo s vašom humanošću, te zvjerski zubima razdirete vašeg prsnog prijatelja?

U petoj riječi: أَخِيهِ "brata svoga" kroz hemze saopćava upit: *Zar vi nemate samilosti prema sinovima vašeg roda; zar među vama ne postoji rodbinska uzajamnost što vas vezuje uz njih, te raskidate veze s onima koji su vam braća s više strana, i okrutno izjedate njegovu povrijeđenu moralnu ličnost? Zar ima pameti neko ko ujeda svoje sopstvene dijelove tijela?*

A u šestoj riječi: مَيْتًا "umloga", kroz hemze saopćava upit: *Gdje je vaša savjest? Zar vam se ćud toliko izopačila, pa počinjavate najbrutalniji i najgnusniji zločin, a to je jedenje mesa svoga brata, dok, on zaslužuje svako poštovanje i počast.*

Iz ovog ajeti-kerima, kroz razne dokaze što smo ih naveli iz njegovih riječi, shvata se kako je ogovaranje pokuđeno razumom, srcem, humanošću, savješću, ljudskom ćudi i vjerom.

Pogledaj kako ajet jednim izrazito čudesnim načinom i savršenom jezgrovitosti u šest koraka osuđuje ogovaranje. Uistinu, ogovaranje je jedno primitivno oruđe koje upotrebljavaju svadljivci, zavidnici i prkosnici, jer duša nekoga ko ima časti odbija pribjegavati jednom tako niskom oruđu.

Davno je rekao pjesnik:

وَأَكْبَرُ نَفْسِي عَنْ جَزَاءٍ بَغِيَّةٍ
فَكُلُّ إِغْتِيَابٍ جَهْدٌ مَنْ لَا لَهُ جَهْدٌ

Meni je ispod ponosa da se bavim ogovaranjem, jer je ogovaranje umijeće nesposobnih.

Moj nefs držim iznad poniženja da neprijatelja kažnjavam ogovaranjem, jer ogovaranje je oružje slabih i moralno niskih.

A ogovaranje je da svoga brata spominješ na način koji mu nije drag; pa i ako uistinu kod njega postoji to što navodiš, ogovorio si ga. Ako ne postoji to, onda si ga oklevetao i potvorio, odnosno, počinio dvostruko nedjelo i ružan grijeh.

Samo što ogovaranje, iako je haram, ipak je dozvoljeno u izvjesnim situacijama:

Jedna od njih je požaliti se na nekog pretpostavljenog, jer onaj kome je nepravda učinjena smije pred nadležnom osobom opisati nasilnika, kako bi nadležni pomogao zaustaviti nepravdu ili nevolju koja ga je zadesila.

Druga je u slučaju konsultiranja, tj. ako neko ko se s izvjesnom osobom namjerava udružiti u nekom poslu ili nečemu, zatraži tvoje mišljenje, te ga ti iskreno u ime Allaha, bez ličnih ciljeva, posavjetuješ. Dozvoljeno ti

je tada da mu kažeš naprimjer: *Nije dobro da s njim imaš posla, izgubit ćeš i podnijeti štetu.*

Još jedna je situacija da pokažeš na osobu, da je opišeš bez namjere iznošenja njegove mane, naprimjer, riječima: *Onaj bogalj* ili *Onaj raskolnik* je otišao na onu stranu.

Još jedna je i ukaz na prijestupnika koji javno počinjava raskol, ne srami se pokvarenosti, a čak se možda i ponosi svojim zlodjelima i naslađuje činjenjem nasilja drugima.

U spomenutim specifičnim slučajevima ogovaranje je, zbog opće dobrobiti, dozvoljeno, bez ličnog učešća i motiva. Dozvoljeno je isključivo u svrhu postizanja pravde, jer, u protivnom, ogovaranje uništava dobra djela i spaljuje ih jednako kao što vatra guta drva. Pa ako čovjek počini ogovaranje, ili ga bude svjesno slušao, dužan je Allahu uputiti dovu:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلِمَنْ اغْتَبَيْنَاهُ *Moj Allahu, oprosti nama i onome koga smo ogovorili, a zatim od žrtve ogovaranja zatražiti oprost i halal čim ga susretne.*

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي

Said Nursi

Ovaj je odlomak posebno vrijedan

PRVA TAČKA

Ukaz je Allahovog savršenstva, širine Njegove milosti i Njegove djelotvorne pravednosti da je nagradu uvrstio i u samo dobročinstvo, a izravnu kaznu usadio u pokvarena i zla djela. U dobra djela je, naime, uveo duhovne slasti što podsjećaju na ahiretske blagodati, jednako kao što je i u loša djela unio duhovne patnje što daju osjećaj bolne ahiretske kazne.

Primjera radi, širenje ljubavi i mira među mu'mine jedno je časno i ugodno djelo za vjernika. Unutar tog dobročinstva za njega se nalaze duhovni užitek, slast i srčana opuštenost koji podsjećaju na materijalnu ahiretsku nagradu. Ko ispita svoje srce, svakako će uočiti tu slast.

S druge strane, širenje, protivništva i mržnje među mu'minima jedno je ružno zlodjelo. Dotično zlodjelo u sebi sadrži ogromno duhovno mučenje, koje za gušu hvata i srce i duh. Svako ko ima uzvišen duh i visok moral sposoban je osjetiti to mučenje.

Lično sam – u toku svoga života – prošao kroz više od stotinu iskustava ove vrste

zlodjela. Naime, čim bih se neprijateljski postavio prema bratu mu'minu, sam bih gutao patnju tog neprijateljstva, i nema sumnje da je ta patnja bila neodložna kazna za loše djelo koje sam počinio.

Još jedan primjer jeste ukazivanje poštovanja onima koji to zaslužuju, kao i osjećaj uvažavanja, simpatije i samilosti prema onima koji to zavrjeđuju, što je jedno ugodno djelo i dobročinstvo za vjernika. U tom dobročinstvu počiva ogromna slast i duhovni užitek i čak se žrtvuje i svoj život. Pogledaj samo slast koju postižu majke ukazujući brižljivost svojoj djeci, toliko da putem te brižljivosti i saosjećajnosti nesebično daju sebe. Ovu činjenicu jasno uočavaš čak i u životinjskom svijetu, gdje, npr., kvočka napada i lava stajući u odbranu svojih pilića.

Dakle, u uvažavanju i saosjećajnosti nalazi se neodložna naknada. Njezin ugođaj osjećaju svi koji posjeduju uzvišen duh, gordost i galanciju.

Još jedan primjer: u pohlepi i rasipništvu nalaze se neodložna duhovna kazna i srčano izlaganje posljedicama, budući da oni osobu ispune tromašću zbog prekomjernog nezadovoljstva i zabrinutosti. Istu takvu, pa

i težu kaznu nalaziš i u zavisti, nametljivosti i ljubomori. Zavist izgara zavidnika čak više nego bilo koga drugoga.

U pouzdanju u Allaha, dželle šanuhu, i zadovoljstvu u onome što posjeduješ postoji takva nagrada tako da ta slatka brza nagrada potire nedaće, siromaštvo, neimaštinu i patnju zbog njih.

I, npr, umišljenost i oholost nameću težak i zahtjevan teret na čovjekova pleća, jer ohol čovjek od svakog očekuje da ga se uvažava i poštuje i zbog tog priželjkivanja postaje odbojan i odbačen, stoga on pati vidjevši kako ga drugi smatraju nepodnošljivim, dok on od njih očekuje poštovanje. Da! Ugled i poštovanje se dodjeljuju, a ne dolaze ni po čijem zahtjevu.

Također, primjera radi, i u skromnosti, nenametljivosti i poniznosti se nalazi neodložna slast i trenutačna nagrada, koji dotičnu skromnu osobu oslobađaju teškog tereta, a to je hladna izvještačenost i pretvaranje i želja da se dopadne.

Još, npr., u podozrivosti i cinizmu se nalazi neodložna kazna na dunjaluku, tako da u duhu nepisanog pravila: *Ko nožem bije, od noža i gine*, onaj ko ima loše mišljenje o ljudima neizbježno će biti predmet njihovog

lošeg mišljenja, podozrivosti ili cinizma, a ko postupke svoje braće mu'mina tumači na loš način, neminovno će i za kratko vrijeme njegovi postupci biti pogrešno protumačeni, te će biti kažnjen istom tom kaznom.

Na ovaj način, dakle, i po istom modelu možeš odvagati i sva ostala, bilo pohvalna ili pokuđena svojstva.

Allaha Milostivnog molimo da one koji okuse slasti smislene kur'anske nadnaravnosti, pretočene u ovom našem vremenu u Poslanice nura, opskrbi navedenim duhovnim užicima, te, Allahovim dopustom, do njih bude onemogućen pristup ružnom ponašanju.

TREĆA TAČKA

Šejtansko došaptavanje, koje narušava društveni život čovjeka, jeste tu da samo preko jednog lošeg djela mu'mina pokriva sva njegova dobra djela. Nepravednici koji slušaju ova šejtanska došaptavanja iskazuju neprijateljstvo prema mu'minu. Međutim, kada Uzvišeni Allah na Dan proživljenja savršenom pravednošću na velikom Mizanu

bude mjerio djela kojima nas je obavezao, presudit će na osnovu prevage težine dobrih ili težine loših djela, usto uzroci za loša djela su brojni a njihovo ostvarenje lahko. Zbog toga se nekada samo jednim dobrim djelom pokrivaju brojna loša djela. Znači da je na ovom svijetu nužan postupak sa stanovišta Božije pravde. Ukoliko dobra djela nekog čovjeka budu brojnija količinom i kvalitetom, tada taj čovjek zavrjeđuje ljubav i poštovanje. Sigurno na osnovu samo jednog vrijednog dobra djela treba gledati očima oprosta na brojna loša djela. Međutim, čovjek, uslijed sklonosti ka nasilju koje je u njegovoj prirodi i uslijed šejtanskog podučavanja, zaboravljajući sto dobrih djela neke osobe, zbog samo jednog lošeg djela postaje neprijatelj svome bratu mu'minu i ulazi u grijeh. Onako kao što jedno krilo komarca, kada se nađe na oku, pokriva neko brdo i ono se ne vidi, tako i čovjek, uslijed mržnje, zaboravlja i prekriva dobra djela velika kao brdo, jednim lošim koje je veličine krilca muhe. On postaje neprijatelj svome bratu mu'minu i postaje sredstvo za nered /fesad/ u društvenom životu među ljudima.

IZ ŠAMSKE HUTBE

Lekcija koju sam učio iz društvenog života čovjeka tokom cijeloga svoga života, i koju mi je diktiralo izučavanje i istraživanje, jeste:

Stvar najdostojnija da joj se ukazuje ljubav jeste sama ljubav, a stvar najdoličnija da bude omražena jeste sama mržnja i neprijateljstvo. Odnosno, svojstvo ljubavi što osigurava ljudski društveni život, i što dovodi do ostvarenja blagostanja, jeste najzaslužnije ljubavi, dok je svojstvo neprijateljstva i mržnje, koje je faktor rušenja i uništenja društvenog života, ružno i štetno svojstvo, najdoličnije izbjegavanja, najmrskije i najodvratnije. Budući da smo ovu činjenicu razjasnili u Pismu dvadeset drugom, ovdje ćemo na nju samo ukratko ukazati.

Doba neprijateljstva i mržnje je prošlo. Dva su svjetska rata pokazala sav obim užasnog zločina i groznog razaranja što počiva u duhu neprijateljstva te iznosi na vidjelo kako u njemu nema nikakve koristi. Stoga je nepotrebno da zlodjela naših neprijatelja – pod uvjetom da ne prelaze granice – potaknu i naše neprijateljstvo. Dovoljna im je Božija kazna i vatra Džehennema.

Ljudska uobraženost i samoljubivost ponekad čovjeka navedu da nepravedno i nesvjesno iskaže neprijateljstvo prema svojoj braći mu'minima te čovjek umisli kako je uvijek u pravu. Inače se to neprijateljstvo tumači kao omalovažavanje veza i razloga koji vjernike vezuju jedne uz druge – kao što su iman, islam i ljudskost – i njihovo ponižavanje. Suludo je, stoga, da neko uvažava izvjesne sitničave razloge za neprijateljstvo, sićušne poput zrnaca pijeska, a zanemaruje razloge za naklonost i ljubav, masivne poput planina.

Budući da su ljubav i neprijateljstvo dvije suprotnosti, oni su nespojivi kao što su nespojivi tmina i svjetlost. Stoga prvo od ovoga dvoga, čiji razlozi nadjačaju razloge drugoga, nalazi svoje stvarno mjesto u srcu. Drugo se, tada, više ne nalazi stvarno u njemu.

Tako, npr., u slučaju da se ljubav stvarno nalazi u srcu, neprijateljstvo se preobrazi u saosjećanje i sažaljenje. Takva je pozicija u ophođenju sa nosiocima imana. Ako, opet, neprijateljstvo u svojoj stvarnosti bude prisutno u srcu, onda se ljubav izokrene u laskanje, prilagođavanje i formalno druženje. Takav je način ophođenja prema sljedbenicima zablude koji ne prekoračuju granice.

Dakako, stvarni razlozi za ljubav su iman, islam, ljudskost i slične nepopustljive i svijetle veze i neprobojni duhovni bedemi, dok, su s druge strane, uzroci neprijateljstva i mržnje prema mu'minima lične i bezvrijedne prirode, poput prašine. Stoga gajiti stvarnu mržnju prema mu'minu jeste kardinalna greška, jer se time omalovažavaju razlozi za ljubav, koji su poput planinskih masiva.

Iz prethodnog zaključujemo:

Naklonost, ljubav i bratstvo su obilježja i spone islama, pa onaj ko u srcu nosi neprijateljstvo najsličniji je zločestom djetetu koje je sklono plaču te i za najmanji povod, makar bio sitniji i od krilca muhe, dreči. Ili je sličan jednom nepravednom, beznadežnom čovjeku koji ni o čemu nema lijepo mišljenje, i misli samo najgore. Takav zaklanja deset dobrih djela nekog čovjeka jednim njegovim lošim djelom. A zna se da je to potpuno suprotno islamskom moralu, koji nalaže objektivnost i pozitivno mišljenje.

Dvadeseti odsjaj
Odnosi se na ihlas (iskren odnos).

Ovaj je rad poprimio posebnu važnost što ga je kvalificiralo da sačini *Odsjaj dvadeseti*, nakon što je sačinjavao prvu od pet tačaka druge od sedam tema sedamnaeste zabilješke *Odsjaja sedamnaestog*.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ
 أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ

“U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog”

“Mi ti, doista, objavljujemo Knjigu, pravu istinu, zato se klanjaj samo Allahu iskreno Mu ispovjedajući vjeru. Iskreno ispovjedanje vjere dug je Allahu!” (Ez-Zumar: 2-3).

هَلَكَ النَّاسُ إِلَّا الْعَالِمُونَ وَهَلَكَ الْعَالِمُونَ إِلَّا الْعَامِلُونَ وَهَلَكَ
 الْعَامِلُونَ إِلَّا الْمُخْلِصُونَ وَالْمُخْلِصُونَ عَلَى خَطَرٍ عَظِيمٍ

A Najveći Poslanik, sallallahu ‘alehi ve sellem, je rekao: *Propali su svi ljudi osim učenih, a propali su svi učeni osim onih koji provode u djelo, i propali su svi koji provode u djelo osim iskrenih, a iskreni su izloženi velikoj opasnosti!*

Ovaj ajet-i kerim i poslanički hadis-i šerif zajedno nam ukazuju na dosege važnosti iskrenosti kao temelja u islamu. Iz neodredivog broja gledišta o temi ihlasa, ukratko ćemo izložiti pet tačaka.

Napomena: Nešto što potiče osjećaj zahvalnosti u ovom dobrom gradu Isparti je da joj je Allah, dželle šanuhu, ukazao visoku pažnju te među njezinim pobožnim i dobrim stanovnicima, sljedbenicima sufijskih tarikata i učenjacima, izgleda da ne postoje nesporazumi ukaljani zavišću. Čak i kad se oni pojave, mnogo su zanemarljiviji od stanja koje nalazimo u drugim krajevima. I mada se čista ljubav i potpuna sloga ne nalaze u potrebnoj mjeri, štetno razilaženje i nesnošljiva zavist također su odsutni, u usporedbi s drugim krajevima.

PRVA TAČKA

Jedno bitno pitanje koje izaziva uznemirenost:

Zašto ljudi od vjere, ulema i pripadnici sufijskih tarikata, koji su, inače, ljudi od Istine, sloge i harmonije, dolaze u međusobni razdor zbog rivalstva i razmirica, dok su, s druge strane, sljedbenici dunjaluka, nemarnosti, pa čak i nosioci zablude i licemjeri složni i bez međusobnih razmirica i zavisti, mada je zajedništvo svojstveno položaju ljudi od sloge, a nesloga nerazdvojiva od nosilaca licemjerstva i razdora?! Kako to da su, dakle, Istina i zabluda zamijenile mjesta pa Istina stala uz ove druge, a neistina uz one prve?!

Odgovor: Iznijet ćemo sedam iz mase uzroka ovog bolnog i tužnog stanja što rasplakuje one odane i privržene.

PRVI UZROK: Nesuglasje sljedbenika Istine nije proisteklo iz neiskrenosti, kao što ni složnost sljedbenika nemarnosti nije proistekla iz njihovog oslanjanja na Istinu!

Naime, funkcije sljedbenika dunjaluka i politike, obrazovanih ljudi i sličnih slojeva društva su profilirane i razgraničene. Tako svaka skupina, društvo ili organizacija posjeduje interesnu zonu oko koje se ona

bavi, a i materijalna naknada koju dobije – kao namirenje za službu i radi održanja egzistencije – također je izdvojena i određena. Isto tako je određena, namijenjena i izdvojena i nematerijalna zadovoljština koju ona stiče, poput ljubavi za ugledom, popularnošću i slavom.^{BILJEŠKE} Stoga, ne postoji motiv koji bi među njima proizvodio rivalstvo, razdor i zavist, i ne postoji nešto da im nameće rasprave i prepirke. Zato ih vidiš kako uspijevaju postići saglasnosti mada slijede put nereda.

Što se tiče ljudi od vjere, vjerskog znanja i sljedbenika sufijskih pravaca, funkcija

^{BILJEŠKE} *Upozorenje:* Naklonost ljudi i njihova pažnja se ne traže, nego se daruju, a ako se naklonost desi, njoj se ne treba radovati. Ukoliko se čovjek obrađuje i odahne zbog naklonosti ljudi prema njemu, onda je upropastio iskren odnos i zapao u licemjerstvo. Što se tiče zalaganja za sticanje slave i glasovitosti, koji uključuju pažnju ljudi i želju za njihovom naklonošću, oni ne dolaze kao nagrada niti zasluga, nego više kao ukor i kazna potekli iz gubitka iskrenosti. Da, pažnja ljudi i njihova naklonost nisu poželjni, jer njihova kratkotrajna slast nanosi štetu iskrenosti, koja sačinjava duh dobrih djela. Osim toga, oni se ne nastavljaju dalje od praga na vratima kabura. Nakon kabura poprimaju mučni oblik kažnjavanja u njemu. Stoga ne treba poželjeti pažnju ljudi i sticanje njihovog zadovoljstva, nego je obavezno izbjegavati ih i od njih se ustručavati. Nek ovo pažljivo poslušaju robovi slave i oni što dahću za ugađanjem ljudima!

svakog od njih je svestrana, a njihova trenutačna naknada nije određena niti standardizirana kao što ni njihov udio u zadobijanju društvenog položaja i popularnosti i simpatija među ljudima također nije određen.

Stoga postoji mnoštvo kandidata za jedan položaj, i ponekad se veoma mnogo ruku pruža prema bilo kakvoj naknadi – materijalnoj ili nematerijalnoj – te otuda nastaje konkurencija, nadmetanje, zavist i ljubomora. Na taj način sloga bude zamijenjena licemjerstvom, a jedinstvo razdorom i neslogom.

Ova, dakle, teška bolest izlječiva je jedino blagotvornim mehlomom svesrdne iskrenosti, odnosno; da čovjek stekne počast poistovjećenja sa smislom ajet-i kerima:

إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ “*Moja je nagrada samo od Allaha*” (Junus: 72), davanjem prednosti Istini i Uputi nad slijeđenjem prohtjeva duše i strasti, i uzvisivanjem Istine nad samoljubivošću te da postigne poistovjećenje sa smislom ajet-i kerima:

وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ “A Poslanik je dužan samo da jasno saopćí” (En-Nur: 54); svojim izbjegavanjem i neovisnošću o materijalnoj i nematerijalnoj naknadi – ponuđenoj od ljudi –BILJEŠKE shvaćajući da je odobravanje njegovog govora od strane ljudi i lijep utjecaj koji on čini na njih te sticanje njihove pažnje nešto što je u nadležnosti Allahovoj, slavljen

BILJEŠKE Nezaobilazno svojstvo nesebičnosti, kojim su se okitili časní ashabi, r.a., i njime stekli pohvalu Kur'an-i kerima, treba imati pred očima i uzeti za vodiča i putokaz, a to znači:

Davati prednost drugima nad sobom kod primanja poklona i priloga; odbijati primanje bilo čega u naknadu za usluge koje čovjek učini na putu vjere, ustvari ni srcem ih ne poželjeti, a ukoliko se to desi, neka to smatra čistom dobrotom od Boga i bez osjećaja zaduženosti prema ljudima. Jer, nepoželjno je tražiti nešto na dunjaluku zauzvrat nekog uloženog truda u službi vjere, inače bi propala iskrenost. Stoga, iako je na narodu da im osigura egzistencijalne potrebe i mada oni zaslužuju primanje zekjata, ipak, ti radnici od ljudi ne traže ništa. Možda im to bude dato, a i kad im se daje, ne uzimaju ga u ime svoga zalaganja u službi vjere, nego je bolje dati prednost drugima koji su zaslužni nad sobom samim te biti zadovoljan i smiren uz Allahovu opskrbu koja je data, kako bi čovjek bio obuhvaćen pohvalom Kur'an-i azima:

“više vole njima nego sebi, mada su i sami u oskudici” (El-Hašr: 9). Tako čovjek postiže iskrenost i izbavlja se od zla ove opasne nesreće.

je On i uzvišen, i dolazi samo iz Njegove blagodati i dobrote, a ne ulazi u sklop njegove funkcije koja se svodi samo na saopćavanje i ništa drugo. To za njega nije ni obaveza, niti je uopće zadužen za to. Dakle, samo na ovaj način uspijeva postići ihlas, u suprotnom će izgubiti to svojstvo.

DRUGI UZROK: Zajedništvo sljedbenika zablude izvire iz njihove poniženosti, dok razilaženje sljedbenika Pravog puta izvire iz njihovog dostojanstva.

Naime, budući da sljedbenici dunjaluka i zablude i nemarnici nemaju oslonca u Istini i pravičnosti, oni su slabi i poniženi, s izraženim osjećajem potrebe za sticanjem snage, pa se svom silinom i revnosno pribijaju uz druge radi pomoći i saradnje s njima.

U ovom su slaganju revnosni, mada im je pravac kretanja stranputica, te kao da se istinski zalažu u međusobnom podržavanju na putu neistine, fanatični su u svojoj zalutalosti, pokazuju ustrajnost i upornost u svome bezbožništvu, složni su u svome licemjerstvu, i zbog toga bivaju pospješeni u ostvarenju svojih djela. Jer, stvarna iskrenost, pa makar i u zlu, ne ostaje bez

rezultata. Uostalom, ko god da iskreno nešto zatraži, Allah mu to i ostvari.^{BILJEŠKE}

Ali, što se tiče sljedbenika Pravog puta i vjere, nosilaca vjerske nauke i pripadnika tarikata, oni se oslanjaju na Istinu i pravičnost i svaki od njih na tom svom putu Istine razmišlja samo o svome Gospodaru te se oslanja na Njegovu pomoć pa tako stiže moralni ugled u samom svom pravcu. Kad god, dakle, osjete slabost, obrate se svome Gospodaru, mimo ljudi, i samo od Njega traže pomoć. Kod toga, oni uz svoj pravac, pred sobom vide različitost duhovnih pravaca pa stoga ne osjećaju potrebu za traženjem saradnje sa drugima, ustvari, i ne uviđaju svrhu u slaganju sa svojim prividnim neistomišljenicima, niti osjećaju potrebu za tim.

Čak, ukoliko postoji samoljublje i sebičnost, čovjek za sebe umisli da je upravu, a svi neistomišljenici da nisu upravu, umjesto sloge i ljubavi izbija sukob i nadmetanje. Tada se gubi ihlas i pozvanje biva upropašteno.

^{BILJEŠKE} Tačno, "ko traži i potruđi se, pronađe", jedno je od pravila iz stvarnosti, koje posjeduje širinu i sveobuhvatnost što obuhvaća i naš pravac.

Jedini lijek za nedoživljavanje mučnih posljedica nastalih iz ovog užasavajućeg uzroka nalazi se u sljedećih devet naredbi:

1. *Pozitivan i konstruktivan rad, a to je čovjekov rad iz ljubavi prema svome pravcu djelovanja. Mržnju prema drugima i njihovo omalovažavanje ne smije upletati u svoje djelovanje, niti to smije biti prisutno u njegovom razmišljanju, ustvari, da se uopće ne bavi drugima;*

2. *Na njemu je da razmišlja o brojnim vezama jedinstva koje povezuju sve vjerske pravce u okviru islama – bilo koje da su vrste – vezama koje će biti izvor ljubavi i sredstvo razvijanja bratstva i sloge među njima, pa im se i sam pridruži;*

3. *Načelo objektivnosti uzeti za orijentir, a to je da sljedbenik bilo kojeg pravca ima pravo i može izjaviti: "Moj put je istinit, najbolji je i najljepši", ne unoseći se u pitanje stavova drugih, ali mu nije dozvoljeno ustvrditi: "Istinit je samo moj pravac", ili "Sva je ljepota jedino u mom pravcu", čime ostale pravce osuđuje na neistinost i neispravnost;*

4. *Shvatanje da je zajedništvo sa sljedbenicima Istine jedno od sredstava sticanja Allahove pomoći i naklonosti i jedno od vrela islamskoga dostojanstva;*

5. *Očuvanje pravde i istine nasuprot strašnog duhovnog bića zablude. Naime, sljedbenici*

zablude i neistine, zahvaljujući međusobnoj podršci i složnosti, kao skupina, snagom jednog moćnog duhovnog bića, navaljuju na sljedbenike Istine. U tom trenutku napada uvidjeti da bilo kakav otpor pojedinca – koliko god bio snažan – ostaje poražen pred tim duhovnim bićem zablude, stoga ujedinjenjem sa sljedbenicima Istine oformiti duhovno biće nasuprot tog duhovnog bića zablude.

6. A sve radi spašavanja Istine od nasrtaja neistine,

7. Napuštanja samoljubivosti i uživanja nefs,

8. Napuštanja onoga što se pogrešno zamišlja kao ugled i počast i

9. Odbacivanja svih besmislenih osjećanja koja su povod rivalstvu.

S ovih devet tačaka postiže se iskren odnos, i čovjek ispunjava svoju dužnost na istinski način te je obavlja kako treba.^{BILJEŠKE}

^{BILJEŠKE} U sahih hadisu stoji da će se pred Smak svijeta istinski vjernici nasranija (kršćana) ujediniti i osloniti na sljedbenike Kur'ana, da bi se zajedno suprotstavili zajedničkom neprijatelju – bezbožništvu. Otuda nosioci imana i Istine u ovom našem vremenu nisu samo u potrebi za istinskom slogom međusobno, nego su pozvani i da se udruže čak i sa istinskim i pobožnim duhovnjacima iz reda nasranija i privremeno napustiti sve što izaziva nesuglasice i rasprave, u cilju odbijanja zajedničkog neprijatelja – agresivnog ateizma.

TREĆI UZROK: Razilaženje sljedbenika Istine ne nastaje zbog neulaganja truda i gubitka entuzijazma ili zbog poniženosti, kao što ni sloga sljedbenika zablude ne nastaje iz uzvišenih težnji.

Ustvari, raskorak među sljedbenicima Pravog puta proističe iz loše upotrebe uzvišenih težnji, dok se sloga sljedbenika stranputice razvija iz slabosti i nemoći koji nastaju zbog odsustva entuzijazma.

Ono što sljedbenike Pravog puta dovodi do zloupotrebe uzvišenih težnji, a odatle i do razmimoilaženja, ljubomore i zavisti jeste pretjerana žudnja za ahiretskom nagradom – koja je, inače, sama po sebi pohvalno svojstvo – i nedovoljno zalaganje za njezino uvećanje te njezino rezerviranje samo za sebe... te riječima poput: “Ja ću ovaj sevap zaraditi! Ja ću povesti te ljude! Neka oni slušaju samo mene!,, dotičnog željnika postupno dovodi da zauzme suparnički stav prema svome istinskom bratu, koji je, inače, u najprečoj potrebi za njegovom ljubavlju, podrškom, bratstvom i uzimanjem za ruku. Ili govoreći: “Zašto da moji učenici odlaze kod njega? Zašto broj mojih učenika ne dostiže broj njegovih?,, – sebičnost pronalazi zgodnu priliku da dođe do izražaja te ga postepeno dovodi do jednog nepoželjnog

svojstva, a to je slavloljubivost. Tako on izgubi iskrenost, a otvaraju mu se vrata dvoličnosti.

Lijek za ovu grešku i veliku ranu i teško oboljenje duha jeste:

Znanje da se Allahovo zadovoljstvo postiže jedino iskrenim odnosom, i da se ne mjeri brojnošću sljedbenika niti uspješnošću. Jer, umnožavanje sljedbenika i uspjeh je samo u Allahovoj nadležnosti, i oni se ne traže, nego ih Allah, slavljen je On, dodjeljuje kome hoće.

Da, ponekad samo jedna riječ bude razlog izbjavljenja iz Vatre i postizanja Allahovog, slavljen je On, zadovoljstva. A desi se i da uputstvo jedne jedine osobe bude mjesto ukazivanja Allahovog zadovoljstva u mjeri jednakoj uputi hiljade ljudi. Stoga je izlišno količinu uzimati mnogo u obzir.

Nadalje, iskrenost u djelu i slijeđenje istine u njemu poznaje se po iskrenoj težnji da se učini korist muslimanima uopće, iz bilo kog izvora da ta korist dolazi i od bilo koje osobe da potekne. U protivnom, svođenje pogleda samo na to da se pouka i uputa preuzimaju isključivo "od mene", "kako bih ja zaslužio ahiretsku nagradu" podlost je nefsa i varka sebičnosti.

Pa, o, ti, koji žudiš za uvećanjem zasluga i ne zadovoljavaš se djelima koja si učinio za onaj svijet, znaj da je Allah, slavljen je On, slao časne vjerovjesnike, a uz njih je primio vjeru samo mali broj ljudi! Uprkos tome, oni su u potpunosti stekli ogromnu zaslugu za vjerovjesništvo, bez ikakvog umanjivanja! Nije, naime, prvenstvo i vrlina u mnoštvu sljedbenika među vjernicima, nego u postizanju počasti Allahovog zadovoljstva. Ko si, onda, ti, pohlepniče pa da težiš k tome da te sluša sav narod dok zapostavljaš svoju dužnost i pokušavaš se uplesti u Allahovo uređenje i određenje?

Budi svjestan svoje dužnosti i ne pokušavaj se uplitati u Allahovo planiranje i odlučivanje! Znaj da priznavanje tvoga govora kod ljudi, njihovo prihvatanje tvoga poziva i okupljanje oko tebe jeste zasluga od Allaha, koju On dodjeljuje kome On hoće! Nemoj se, onda, baviti nečim što je u ovlasti Njegovog, slavljen je On, određenja i uređenja, nego svu brigu posveti obavljanju zadatah obaveza!

Osim toga, slušanje istine i stvarnosti te sticanje zasluga za njih, za onoga ko ih izriče ne ograničava se samo na ljudski rod, nego Allah ima robove koji posjeduju svijest i duhovnost i meleke koji su ispunili i

nastanili sve uglove svemira. Pa ako želiš steći više ahiretskih zasluga, prihvati se iskrenosti i učini je temeljem svoga djelovanja, a Allahovo zadovoljstvo učini jedinim ciljem i svrhom u svome radu kako bi sve pojedine ugodne riječi izgovorene sa tvojih usana zaživjele šireći se nebeskim sferama s iskrenošću i čistom namjerom da dospiju do sluha svjesnih bića čija je brojnost neodrediva, te ih prosvijetli, a time ti stekneš ogromnu zaslugu, mnogostruko uvećanu.

To zbog toga što, kad izrekneš, npr., *"El-Hamdulillah"*, Allahovom dozvolom će nakon tvoga izricanja te izjave biti u zraku ispisane milijarde sitnih i krupnih *"El-Hamdulillah"*. Jer, Allah, dž.š., stvorio je bezbroj ušiju koje slušaju to mnoštvo ugodnih riječi, pošto nema nikakve ispraznosti niti razmetljivosti u djelovanju Mudrog Stvoritelja.

Pa ako iskren odnos i istinska namjera udahnu život u te riječi rasprostrte u česticama zraka, one će do sluhova tih duhovnih bića doprijeti slatke i ukusne poput slasti sočnog voća.

Međutim, ukoliko Allahovo zadovoljstvo i iskrenost ne bi nadahnule te riječi životom, one budu neukusne i sluhovi prema njima

osjećaju odvratnost te govornikova zasluga bude svedena samo na ono što izuste njegova usta.

Nek, onda, ovo poslušaju učaci Kur'an-ikerima koji osjećaju razočarenje zbog ovisnosti njihovih glasova o zvučnosti i ljepoti te prigovaraju zbog malobrojnosti slušateljstva!

ČETVRTI UZROK: Razilaženje i međusobna zavist sljedbenika Pravog puta ne nastaju zbog nedostatka razmišljanja o krajnjem ishodu, niti zbog njihove kratkovidnosti, kao što ni zbiljsko slaganje među sljedbenicima zablude ne nastaje iz brige za krajnji ishod, niti njihove daleke vizije i dubine pogleda.

Naime, nemoć sljedbenika Pravog puta da se održe i ustraju u svome djelovanju i njihov nedovoljno iskren odnos u radu lišavaju ih užitka i svih odlika tog visokog nivoa te upadaju u grotlo razdora, mada se rukovode razumom i srcem koji pronađu i sagledavaju posljedice, i napajaju se istinom i stvarnošću, bez naginjanja za prohtjevima koje je rezultat tromosti osjećaja za sagledavanje posljedice.

Što se tiče sljedbenika zablude, pomamom nagona i prohtjeva i srazmjerno kratkovidnim

osjećajima strasti i čulnosti nefs, nemoćnom da sagleda posljedice, oni prednost daju jednom gramu trenutačnog užitka nad hrpom užitaka kasnije i vidiš kako su istinski složni i kako se okupljaju radi sticanja koristi bez odlaganja i trenutačno raspoloživog užitka.

Da, robovi niskog nagonskog nefs, umrtvljenih srca i zalučeni niskim strastima međusobno dolaze u suglasje oko trenutnih dunjalučkih koristi., dok sljedbenicima Pravog puta treba zbiljska sloga, savršeno jedinstvo, plodonosno požrtvovanje i nepokolebljiva dosljednost među njima, budući da su oni nurom razuma i svjetlom srca usmjereni na naknadno ubiranje vječnih ahiretskih savršenstava i plodova. Međutim, zbog izostanka oslobođenosti od umišljenosti, oholosti, neumjerenosti i pretjerivanja, oni upropaštavaju ogromno i obilno vrelo koje ih napaja snagom, a to je sloga. Naravno da se time upropaštava i razbija iskreni odnos, a ahiretska djela potkopavaju i propadaju uzaludno, te tako postizanje Allahovog zadovoljstva bude otežano.

Lijek i tretman za ovu štetnu bolest jeste:

– Ponositi se kretanjem u društvu onih koji nastupaju putem Istine i uspostavom

veza ljubavi s njima dajući praktičnu primjenu hadis-i šerifu o "ljubavi u ime Allaha";

- Zatim, njih treba slijediti;
- Prepustivši tako počast predvodništva njima;

- Te napustiti samodopadljivost i umišljenost, smatrati sljedbenika Istine, bilo ko da je, vjerovatno boljim i vrjednijim od sebe; sve to radi olakšanja postizanja iskrenosti u odnosu;

- Pored toga, znaj da je jedan gram nekog djela, čisto, u ime Allaha, prioritetniji i pretežniji od gomila manjkavih djela u kojima nema iskrenog odnosa;

- Uza sve to, treba davati prednosti održanju na nivou sljedbenika, bez zalaganja za sticanje ovlasti, koje su rijetko bez rizika.

Ovim stvarima se liječi ta pogubna bolest i od nje iscjeljuje te se postiže iskren odnos. Na taj način vjernik se svrsta u one koji ahiretske poslove odrađuju na istinski način.

PETI UZROK: Razmirice i nesuglasje između sljedbenika Upute ne izvire iz njihove slabosti, kao što ni izrazita složnost među sljedbenicima zablude ne izvire iz njihove snage.

Naprotiv, neslaganje sljedbenika Upute izbija iz njihovog odsustva osjećaja potrebe

za snagom, radi čvrstog uporišta koje im pruža njihov savršeni iman. A slaganje sljedbenika nemarnosti i zablude izbija iz slabosti i nemoći budući da u svojoj svijesti ne pronalaze uporište na čiju bi se snagu oslonili.

Zbog pretjeranog primicanja slabih prema slozi, vidiš kako se čvrsto zbijaju jedni uz druge, dok zbog slabog osjećaja moćnih za potrebom za slogom njihova saradnja bude hlabava. Oni su u tom pogledu poput lavova i lisica, koji ne osjećaju potrebu za slogom, pa ih vidiš kako žive u samoći, dok antilope i divokoze žive u stadima, u strahu od vukova. Drugim riječima, zajednica slabih i duhovno biće koje oni sačinjavaju je jaka, dok zajednica jakih i duhovno biće koje oni sačinjavaju su slabi. ^{BILJEŠKE}

Postoji jedan profinjen ukaz na ovaj smisao u dubokoumnoj kur'anskoj naznaci: glagol قَالٌ "qale-govoriti" je u formi za muški

^{BILJEŠKE} Našu tvrdnju podržava činjenica da je najmoćnija, u društvu najutjecajnija i u jednu ruku najprodornija zapadna organizacija, ženski pokret – a one su nježniji spol – u Americi, koji se bori za prava i slobode žena.. Također i zajednice Armena, koji su manjina i među narodima nejaki, vidimo kako pokazuju požrtvovanost i visoku energičnost.

rod dodan uz skupinu žena, mada su one ženski rod množine, u Allahovim riječima:

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ "I žene u gradu govoriše."

(Jusuf: 30) dok se isti glagol قَالَتْ "qalet-govoriti" u formi za ženski rod pojavljuje u Njegovim riječima: قَالَتِ الْأَعْرَابُ "Neki beduini govore;" (El-Hudžurat: 14), mada su oni skupina muškaraca.

Ovo na profinjen način ukazuje da skupina žena, nježnih i slabih, ogrubi i ojača i poprmi svojevrsnu muškost te je taj slučaj nametnuo upotrebu forme za muško lice pa se glagol "qale-govoriti" u toj formi potpuno složio i postao podesan; وَقَالَ نِسْوَةٌ "I žene u gradu govoriše."

S druge strane, jaki ljudi, budući da se oslanjaju na svoju snagu, a posebno arapski beduini – njihova zajednica je slaba te kao da poprma svojevrsnu osobinu ženskosti iz bojazni, opreza, osjetljivosti i nježnosti, pa je forma za ženski rod pristala uz glagol sasvim podesno i prikladno u Njegovim riječima: قَالَتِ الْأَعْرَابُ "Neki beduini govore".

Da, sljedbenici Istine ne vide potrebu za tuđom pomoći, jer u srcu nose jak iman koji

im pruža veličanstven oslonac i u njima potiče pouzdanje i predavanje Allahu, dželle šanuhu. Čak i ako ustrebaju druge, uz njih se ne pribijaju svom snagom. A oni koji su dunjaluk učinili svojom jedinom brigom, zbog svog zanemarivanja čvrstog oslonca i istinskog uporišta, u sebi nalaze slabost i nemoć u vršenju dunjalučkih poslova te osjećaju nužnu potrebu za nekim ko će im pružiti ruku pomoći, i tako s njima dolaze u istinsku usaglašenost kojoj ne nedostaje požrtvovanosti i samoprijegornosti.

Tako, dakle, zbog toga što sljedbenici Istine nedovoljno cijene stvarnu snagu koja počiva u složnosti i ne pridaju joj pažnju, zapadaju u nepoželjne i štetne posljedice, a to je nesloga, dok se sljedbenici neistine i zablude – zbog osjećaja, nastalog usljed nemoći i slabosti, za golemu snagu koja se nalazi u složnosti – dosegнули najdjelotvornije sredstvo za postizanje svojih ciljeva, a to je sloga.

Put spasa iz ove bolne i nepoželjne realnosti i oslobađanja od ove opake bolesti – bolesti nesloge koja je zadesila sljedbenike Istine – jeste primjena Božanske zabrane iz ajet-i kerima: وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ

“I ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali” (El-Anfal: 46) i pridržavanje Gospodareve zapovijedi iz ajet-i kerima:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى

“Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti!” (El-Maida: 2) kao dva načela postupanja u društvenom životu. Zatim, tu je znanje o velikoj mjeri u kojoj nesloga uzrokuje štetu za islam i muslimane, i o mjeri u kojoj ona olakšava put sljedbenicima zablude i nasrtaj na sljedbenike Istine. Nakon toga, držati se uz karavanu imana koja zagovara Istinu, uz požrtvovanje i samoprijegornost, kao i uz svijest poteklu iz osjećaja potpune nemoćnosti i krajnje slabosti, svrstati se u njezine redove. Sve to činiti uz samoodricanje i oslobođenost od pretvaranja, u nastojanju da se stekne počast iskren odnos.

ŠESTI UZROK: Nesloga sljedbenika Istine ne nastaje zbog nedostatka preduzimljivosti ili čovječnosti, niti zbog slamanja ambicije i nedostatka gorljivosti, kao što ni zbiljska sloga nemarnih i zalutalih koji u svojim djelima žude za dunjalukom ne nastaje zbog preduzimljivosti i čovječnosti, niti zbog visoke ambicioznosti i gorljivosti.

Naprotiv, sljedbenici Istine su svoje poglede – uglavnom – okrenuli prema Ahiretu te su se njihova gorljivost, ambicioznost i preduzimljivost raspodijelile na brojna i bitna pitanja. A imajući u vidu da glavninu svoga vremena – koje je njihov stvarni kapital – ne usmjeravaju na neko određeno pitanje, ne dolazi do sklapanja odnosa sloge sa onima koji slijede pravac Istine pošto su pitanja brojna i oblast veoma obimna.

Što se, pak, tiče nemarnih zaljubljenika u dunjaluk, budući da svoj pogled ograničavaju na dunjalučki život – i on je njihov glavni predmet zanimanja i najviši domet znanja –, vidiš kako njime uspostavljaju najčvršće veze, svim svojim čuvstvima, duhom i srcem. Pa kakva god im osoba pruži ruku pomoći, oni je dohvate svom silinom, a svoje dragocjeno vrijeme ograničavaju na dunjalučke stvari, koje su, ustvari, kod sljedbenika Istine – bezvrijedne. Njihov primjer je poput onog budalastog jevrejskog zlatara koji je bezvrijedne komadiće stakla kupio po astronomskoj cijeni plativši ih dragocjenim dijamantom. Kupovina nečega po visokoj cijeni i ulaganje svih osjetila u tom pravcu definitivno dovodi do određenih rezultata i uspjeha, pa makar to

bilo na putu zablude, jer u tome činu postoji iskren i zbiljski odnos. Otuda sljedbenici zablude odnose pobjedu nad sljedbenicima Istine, a sljedbenici Istine gube svoj iskreni odnos i padaju u provaliju poniženja, usiljenosti i licemjerstva te su prinuđeni ulizivati se i laskati sljedbenicima zablude koji su lišeni svakog smisla preduzetnosti, ambicije i gorljivosti.

O, sljedbenici Istine! O, privrženici Šerijata, hakikata i tarikata! O, vi, koji zagovarate Istinu samo istine radi!

Pohitite u suzbijanje ove strašne bolesti, bolesti neslaganja, sticanjem vladanja iz Furkan-i azima, a to je:

وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا "I kada naiđu na besmislicu, prolaze dostojanstveno" (El-Furkan: 72). Opraštajte, onda, pogreške svojoj braći i prelazite preko njihovih propusta, obarajte i odvrćajte pogled od mahana drugih i odložite unutarnje rasprave ustranu! Jer vanjski neprijatelji su vam zavidni sa svih strana! Postavite sebi odvrćanje sljedbenika Istine od pada i poniženja kao najvažniji i najprioritetniji ahiretski zadatak i primijenite ono što vam zapovijeda na stotine ajet-i kerima i hadis-i šerifa o uspostavi bratstva, međusobne ljubavi i saradnje! Svim

čuvstvima se ujedinite sa svojom braćom po vjeri, i sa onim koji su na pravcu istine, čvršće nego što to međusobno čine ljubitelji dunjaluka. I pazite da ne dopadnete u rešetke nesloge! Nek niko od vas ne kaže: "Svoje ću dragocjeno vrijeme utrošiti na učenje evrada i zikrova, umjesto da ga trošim na sporedne stvari poput ovih" pa da se povuče sa bojnog polja i postane razlog opadanja sloge i jedinstva i uzrok u slabljenju muslimanske zajednice.

Jer, desi se da pitanja koja smatrate sporednim i jednostavnim u ovome moralnom džihadu budu od ogromne važnosti. Kao što stacioniranje jednog vojnika u nekoj muslimanskoj krajini sahat vremena – pod posebno bitnim uvjetima – bude ravno jednoj godini ibadeta, tako isto i jedan tvoj dragocjeni dan kojeg utrošiš u nekom parcijalnom pitanju iz klase pitanja duhovnog džihada, a naročito u ovom mukotrpnom vremenu u kojem su sljedbenici Istine došli u poziciju poraženosti, dakle, taj jedan dan moguće je da bude poput tog sahata spomenutog vojnika, odnosno da nagrada za njega bude ogromna. Čak je moguće da taj jedan dan bude ravan vrijednosti hiljade dana. Jer, budući da je to djelo u ime Allaha i na

Njegovome Putu, ne gleda se onda da li je krupno ili sitno, niti na njegovu visinu ili neznatnost, jer i trun na putu sticanja Njegovog zadovoljstva uz iskren odnos postaje svjetlucava zvijezda. U obzir se, dakle, ne uzima kakvoća sredstva, nego je u središtu pažnje rezultat i krajnji ishod. A budući da je rezultat Allahovo zadovoljstvo i da je temelj svakog djela iskrenost, onda pitanje ne može biti sitno, nego je krupno i ogromno.

SEDMI UZROK: Neslaganje sljedbenika Istine i stvarnosti ne nastaje iz međusobne ljubomore niti iz pohlepe za dunjalučkim prolaznostima, kao što ni sloga nemarnih dunjalučara nije nastala usljed njihove plemenitosti i časti.

Naprotiv, sljedbenici stvarnosti nisu uspjeli očuvati vrline i krjeposti koje stiču kroz svoju privrženost stvarnosti, niti su smogli snage održati se i ustrajati u okvirima časnog i bezazlenog nadmetanja na putu Istine, zbog uvlačenja nepodobnih među njima na tom polju. Stoga su – donekle – nanijeli štetu tim pohvalnim odlikama i zapali u neslaganje i razdor, iz međusobne zavisti, te jako naštetili i sebi i muslimanskoj zajednici.

Što se tiče zabludjelih i nemarnih, budući da su lišeni čovječnosti i revnosti, zbog svoje nemoći i poniženosti ispružili su ruke i zbiljski se udružili sa svakojakim skupinama, čak i sa prostacima i primitivcima, kako ne bi propustili koristi za kojima uzdišu i da ne bi rasrdili svoje društvo i poglavare, zbog čega slijede njihove naloge do granica robovanja. Stoga su se s punom ozbiljnošću složili sa onima koji sa njima učestvuju u tome i pridružili se onima koji se u bilo kojem obliku okupljaju oko istih interesa te postižu ono za čim teže, kao nagradu za ozbiljnost i odlučnost u dotičnoj stvari.

O, sljedbenici Istine i nosioci stvarnosti, o, vi koji ste došli u iskušenje nesloge, upropastili ste iskrenost u ovim teškim uvjetima i niste Allahovo zadovoljstvo postavili kao krajnji cilj vaših nastojanja te ste utabali stazu obaranju i dovođenju sljedbenika Istine u stanje poraženosti i gutanja gorčine poniženja i prezrenosti!

Znajte da ne smije biti zavisti, ni suparništva, a ni ljubomore u pitanjima vjere i Ahireta, jer u pogledu stvarnosti u njima, ne postoji takvo nešto. To zbog toga što porijeklo zavisti i suparništva potiče od međusobnog nadmetanja mnogih ruku da dohvate jednu stvar i upiranje mnogih

pogleda na jedan položaj te od gladi mnogih želudaca za jednom hranom. Tako rasprava, takmičenje i konkurencija dovode do gramzivosti i zavisti. A budući da je dunjaluk tijesan, kratkotrajan i da ne zasićuje čovjekove brojne želje i prohtjeve i da postoji veliki broj onih što se otimaju o jednu stvar, rezultat je, onda, pad u provaliju zavisti i rivaliteta. A što se tiče komotnog Ahireta, za svakog vjernika postoji Džennet čije je prostranstvo poput nebesa i Zemlje, što se proteže širinom pet stotina godina,^{BILJEŠKE} i za svakog od njih ima

^{BILJEŠKE} Nameće se jedno pitanje od izuzetne važnosti: Kako naši ograničeni dunjalučki umovi mogu pojmiti činjenicu da će svakom mu'minu biti dodijeljen Džennet prostran pet stotina godina?

Odgovor: jednako kao što svaka osoba na ovom svijetu posjeduje svoj lični prolazni dunjaluk, veliki koliko i ovaj dunjaluk, čiji je osnov njegov život, u kojem uživa kako želi svojim vanjskim i unutarnjim čulima. Čak mu je dozvoljeno izjaviti:

“Sunce je moja svjetiljka, zvijezde su moje svijeće”, a da mu to vlasništvo ne bude osporeno postojanjem drugih stvari i živih bića, nego oni naseljavaju i uljepšavaju njegov osobni dunjaluk.

Sličan je slučaj i sa Džennetom, uz jednu golemu razliku. Naime, svaki mu'min, pored svoga privatnog vrta što obuhvaća hiljade palača i hurija, imat će lično prostranstvo pet stotina godina zajedničkog Dženneta, u kojem će, na način doličan Džennetu i vječnosti, uživati u onome što mu se razotkriva kroz osjetila i pruža kroz čula, svakom

sedamdeset hiljada džennetskih ljepotica i palača, i svi su zadovoljni svojim dijelom. Nema, dakle, ovdje uopće potrebe za zavišću i nadmetanjem. Ovo nam dokazuje da međusobno nezaviđenje i nezamjeranje u dobrim djelima svakako dovodi do Ahireta, što znači da u njima nema mjesta za konkurenciju i zavidnost. Stoga je onaj ko zavidi, bez sumnje, licemjer, odnosno on stremlji dunjalučkim dobitima pod maskom vjere i traga za materijalnim koristima pod imenom dobrih djela. Ili je on, možda, iskren, ali je neznalica pa ne poznaje smisao

mu'minu u proporciji sa njegovim stepenom. Postojanje drugih uz njega i njihovo učešće ne umanjuje ništa od njegovog užitka, naslade i posjeda, nego oni nastanjuju i ukrašavaju njegov lični i prostrani Džennet. Da, kako god čovjek uživa na dunjaluku, svojim ustima, uhom, okom i svim drugim čulima, osjetilima i čuvstvima, u duljini jednog sahat kojeg provede u bašči, ili u duljini jednog dana kojeg provede na izletu, ili u putovanju jednog mjeseca kojeg provede u nekoj državi, ili u jednoj godini, isto tako će biti i tamo, u Džennetu, samo što u tom vječnom svijetu čulo okusa i mirisa u onome što su u ovom prolaznom životu u bogatoj bašči uživala jedan sahat, uživaju cijelu godinu, a čulo vida i sluha, onim čime su se na dunjaluku u nasladi provodili na putovanju, izletima i obilascima u duljini jedne godine, u tom će se vječnom i divnom svijetu provoditi na putovanju koje se s kraja na kraj proteže pet stotina godina, na način doličan vječnosti. Dakle, svakom mu'minu, prema stepenu i prema zaslugi koju stekne za djela učinjena na dunjaluku, razotkrivaju se čula i pružaju osjetila u proporciji i kakvoći njegovih dobročinstava, te ta čula i osjetila uživaju tamo u Džennetu u svemu što dolikuje njegovoj vječnosti.

dobročinstva i još nije shvatio da je iskrenost duh i osnov svakog dobrog djela, te tako prigovara širini Božanske milosti kao da je preuska za njega, počinje osjećati zavist, nagon za takmičenjem i konkurencijom, i u dnu duše skriva neku vrstu mržnje prema Allahovim dobrim i iskrenim evlijama.

Ovdje ću spomenuti jedan događaj koji podržava ovu činjenicu: Jedan od naših ranih prijatelja u srcu je nosio prijezir i mržnju prema izvjesnoj osobi, pa kad bi o dotičnoj osobi pred njim neko u društvu govorio pohvalno i rekao:

“On je dobar čovjek, on je jedan od Allahovih evlija”, vidjeli bismo da ove riječi ne bi djelovale na njega, nije pokazivao bilo kakav negodovanje zbog pohvale njegovog neprijatelja.

Međutim, kad je neko rekao: “On je jak i hrabar”, vidjeli smo da se preznojava od zavisti i ljubomore.

Upitali smo ga: “O, ti., položaj evlije i pobožnost su među najvišim položajima na Ahiretu, sa njima se ništa ne može mjeriti! Gdje je Zemlja, a gdje su nebesa?! Primijetili smo da spomen ovog položaja kod tebe ne uzrokuje nikakvu promjenu, dok su spomen fizičke snage koju posjeduju čak i volovi, i

hrabrosti koju posjeduju zvijeri, kod tebe potaknuli crte zavisti?!”

A on odgovori:

“Obojica smo sebi postavili za cilj određenu stvar i položaj na dunjaluku, a snaga i hrabrost su među sredstvima za postizanje tog dunjalučkog položaja. Stoga sam osjetio razlog za suparništvo i zavist. A što se tiče ahiretskih nivoa i položaja, oni se ne mogu ničim ograničiti, i u tome mi možda onaj ko mi je bio neprijatelj postane najdraži i najcjenjeniji prijatelj na Ahiretu.”

Pa, o, sljedbenici stvarnosti i duhovnog pravca, služenje Istini nije lahka stvar, nego je najsličnija nošenju i čuvanju ogromnog i teškog blaga! Oni koji to blago nose na svojim plećima raduju se rukama moćnih pruženim upomoć i podršku njima, i sretniji su. Nužnost nameće da ti koji dolaze budu dočekani sa čistom ljubavlju i da se na njihovu snagu, utjecaj i podršku gleda više nego na njihovo biće te da budu susretani s ponosom koji im doliči, jer oni su istinska braća i požrtvovani pomagači. Pa ako nužnost kategorički nameće ovo, zašto onda na njih gledati okom zavisti, suparništva i ljubomore, pa da se iskvari iskren odnos kao rezultat tog stanja, a vaša djela i dužnosti

budu meta optužbi zalutalih! Oni će vas spustiti na nivo mnogo niži od vašega i prizemniji od vašeg pravca, štaviše, pridružiti će vas onima koji jedu dunjaluk kroz vjeru i osiguravaju svoju egzistenciju pod plaštom hakikatske znanosti, i svrstati vas među pohlepne natjecatelje oko dunjalučkih razvalina, kao i prišiti vam druge nepravedne optužbe!

Jedini lijek za ovu bolest jeste:

da čovjek okrivi samog sebe i prikloni se na stranu svoga kolege putem istine a nasuprot svoga nefsa; te neodstupanje od načela objektivnosti i potrage za Istinom, kojeg su usvojili znanstvenici umijeća izraza i polemike, a koje kaže:

“Ako osoba želi da se istina ukaže isključivo na njegovom jeziku – u određenoj raspravi – i raduje se tome, a spokojan je da njegov protivnik bude u krivu i pogrešci, onda je on nepravedan i neobjektivan”. Uz to, i on će sam biti izložen šteti kao rezultat toga, jer ništa novo neće naučiti – iz te rasprave – time što će se istina ukazati na njegovom jeziku, nego, naprotiv, moguće je da ga to dovede do samoljubivosti pa da podnese štetu. Ako bi se istina ukazala na jeziku njegovog sagovornika, to mu ne bi

ništa naškodilo, niti u njemu pobudilo uobraženost, nego bi stekao korist time što je naučio nešto novo. Drugim riječima, tragalac za Istinom će radi Istine navući i srdžbu svoga nefsa, a kada Istinu vidi kod svoga protivnika, bude zadovoljan time i komotan.

Pa ako sljedbenici vjere, stvarnosti, duhovnosti i nauke usvoje ovo načelo kao putokaz u svome životu i djelovanju, steći će – Allahovim dopustom – iskren odnos i uspjeti u svojim ahiretskim poslovima, kao što će se Njegovom, slavljen je On, milošću i dobrotom spasiti od ove katastrofalne nevolje koja ih je obuzela i okružila sa svih strana.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

“Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa osim ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri!”

*Dvadeset prvi odsjaj**Odnasi se na ihlas (iskren odnos).*

Ovaj odsjaj je prethodno bio četvrta od sedam tema *Sedamnaeste zabilješke Odsjaja sedamnaestog*, ali je ona postala *Druga tačka Odsjaja dvadesetog*. Radi prikladnosti njezine tematike (iskren odnos) i na temelju njezine iluminacije, postala je *Odsjaj dvadeset prvi* i uvrštena u *Knjigu odsjaja*.

Ovaj odsjaj treba pročitati barjednom svakih petnaest dana.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ * وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا * وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيْهَا *

وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا

“U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog”

“I ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali!” (El-Anfal: 46); *“I pred Allahom ponizno stojte!”* (El-Bekara: 238); *“Uspio je onaj ko je izbistri (dušu), a propao onaj ko je uplijesni!”* (Eš-Šems: 9-10); *“I ne prodajte Moje Znakove za nešto što malo vrijedi!”* (El-Bekara: 41).

O, braćo Ahireta! O, moji saputnici u službi Kur'ana! Znajte – a već znate – da je iskren odnos u poslovima, a naročito onim ahiretskim,

- najbitniji temelj,
- najmoćnija sila,
- najpoželjniji zagovornik,
- najčvršće uporište,
- najkraća staza do stvarnosti,
- najblagotvornija duhovna dova,
- najčasnije sredstvo do ciljeva,
- najuzvišenija vrlina i najčišća pobožnost!

Budući da iz iskrenog odnosa izbijaju svjetlost, čvrstina i snaga poput spomenutih svojstava, budući da je Božija dobrotvornost na naša pleća nabacila svetu i odgovornu dužnost, univerzalnu i uzvišenu službu, a to je dužnost imana i služenje Kur'anu., u okolnostima kad se mi nalazimo u stanju krajnje zabrinutosti, slabosti i neimaštine, kad se i suočavamo sa tvrdokornim neprijateljima i neumoljivim poteškoćama, dok nas okružuju novotarije i zablude koje krstare ovim mučnim vremenom.,

mi, dakle, nemamo drugog izlaza nego sve naše moguće napore i sile utrošiti na putu zauzimanja iskrenosti u odnosu. Mi

smo to prisiljeni učiniti, ustvari, mi smo zaduženi i obavezni, u gorućoj potrebi za ukorjenjenjem smisla iskrenosti u našem biću, jer ako to ne bismo uspjeli, propao bi nam dio časnih zasluga što smo ih – do ovog trenutka – postigli, i naša služba ne bi potrajala niti bi se nastavila. Zatim bismo za nju morali polagati teški račun, jer bismo se svrstali u one koje obuhvaća smisao Božije zabrane i oštre prijetnje u Njegovim riječima:

وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا

“I ne prodajte Moje Znakove za nešto što malo vrijedi!” (El-Bekara: 41), pomutivši iskrenost i upropativši neprolazno blagostanje radi niskih, golih, štetnih, nečistih, nebitnih, beskorisnih, dvoličnih i sebičnih dunjalučkih osjećaja, i radi zadovoljenja ispraznih sitnih ličnih koristi. Također bismo pogazili i prava naše sabraće u ovoj službi i povrijedili kur’ansku metodu služenja te stekli loše vladanje, i ne bismo ukazali istinsku vrijednost svetosti i uzvišenosti imanskih činjenica.

Pa, braćo, stvari bitne za činjenje dobra i veliko zalaganje za dobrotu suočeni su sa mnogim štetnim zaprekama i poteškoćama! Šejtani se trude i naprežu protiv službenika tog svetog poziva! Zato je, u cilju otklanjanja

tih prepreka i odbijanja tih šejtana, potrebno osloniti se na iskrenost i smiriti se u njoj. Stoga, klonite se, braćo, uzročnika koji slabe i narušavaju iskrenost kao što se klonite škorpija i zmija! Nikad se ne može pouzdati u nagonski nefs, niti se na njega može osloniti, kao što je rečeno u Kur'an-i kerimu, jezikom našeg sejjida Jusufa, a.s.:

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

“Ja ne pravdam svoj nefs, zaista nefs nagoni na zlo, osim kome se Gospodar moj smiluje” (Jusuf: 53). Neka vas, onda, nipošto ne zavaraju sebičnost i uobraženost, niti duša koja nagoni na zlo! A da biste došli u posjed iskrenosti i očuvali je te da biste prevazišli i uklonili prepreke, rukovodite se sljedećim načelima kao putokazom.

PRVO VAŠE NAČELO: *Namjera sticanja Allahovog zadovoljstva u vašim djelima.*

Naime, ako On, slavljen je, bude zadovoljan, nezadovoljstvo čak i cijeloga svijeta postaje bezvrijedno i nevažno! Ako On, slavljen je, primi nešto, odbacivanje čak i svih ljudi ne vrši nikakav utjecaj! A ako On, slavljen je, htjedne i Njegova mudrost to nametne, nakon što bude zadovoljan i primi djelo, On će učiniti da i ljudi to prihvate i zadovolje se njime, pa čak i ako vi to ne biste

ni zatražili. Stoga, potrebno je Allahovo zadovoljstvo, mimo svega ostalog, učiniti temeljnom namjerom u ovoj službi., služenju imanu i Kur'anu.

DRUGO VAŠE NAČELO: *Izbjegavanje kritiziranja vaše braće koji rade u ovoj službi Kur'ana, i nedavanje poticaja ljubomori svojim hvalisanjem i ohološću.*

Jer, kako god nema međusobne zavidnosti u ljudskom tijelu između dviju ruku, niti međusobnog prigovaranja između dva oka, niti se jezik suprotstavlja uhu, niti srce potkazuje mahane duha, nego svako od njih upotpunjuje manjkavosti drugoga, prikriva njegove mahane, nastoji mu priteći u pomoć i pomaže mu u njegovom funkcioniranju – jer, u protivnom, život tog tijela bi ugasnuo, duh bi ga napustio i cjelina bi se raspala.;

i kao što nema zavidnosti među strojevima i linijama jednog pogona, i nijedan od njih ne prestupa niti se nameće na račun drugoga, niti jedan drugoga dovode u zastoj svojim cinizmom, uvredama, istraživanjem sramota i nedostataka, niti obeshrabruju njegovu volju za zalaganjem, nego svaki od njih podržava drugoga svim silama koje posjeduje, usmjeravajući kretanju

točkova i strojeva u pravcu željenih svrha, te se svaki od njih kreće prema cilju radi kojeg su svi dovedeni, s potpunim skladnošću i savršenom koordiniranošću.; jer, ukoliko bi se neka nastranost ili samovolja – pa makar i u mjeri jednog atoma – upetljali u proces, cijeli bi se pogon poremetio i bio onesposobljen, te bi ga njegov vlasnik iz temelja srušio.;

pa, o, učenici *Poslanica Nura*, o, uslužitelji Kur'ana, tako smo i svi mi dijelovi i organi jednog duhovnog bića koje zavrijeđuje da mu se pridjene ime Savršeni čovjek. Svi smo mi skupa poput točkova i postrojenja pogona za tkanje neprolaznog blagostanja u vječnom životu. Mi smo sluge i radnici na Gospodarevoj lađi koja prevozi Muhammedov, sallallahu 'alejhi ve sellem, ummet do sigurne obale, a to je Kuća spasa.

Mi smo, dakle, u neodložnoj potrebi, čak i nuždi, za jedinstvom i potpunom harmonijom i za uspjehom u postizanju smisla iskrenosti koji iz četiri jedinke pruža duhovnu snagu u iznosu hiljadu i stotinu jedanaest (1111). Da., ukoliko se tri jedinke ne ujedine, njihova vrijednost će ostati samo tri, ako se ujedine i međusobno slože po zakonu numeričke vrijednosti, steknu vrijednost stotinu i jedanaest (111). Isti je slučaj i sa

četiri četvorke: ako se svaka upiše odvojeno od drugih, njihov je zbir 16; međutim, ukoliko se ove brojke ujedine i slože po zakonima bratstva, jedinstva cilja i ujedinjenog interesa, u jednom nizu, steknu vrijednost i snagu četiri hiljade četiri stotine četrdeset i četiri (4444). Postoje, zbilja, brojni dokazi i slučajevi kroz historiju koji su potvrdili da šesnaest zbratimljenih, jedinstvenih i požrtvovanih osoba, tajnom savršene iskrenosti, duhovnom snagom i vrijednošću nadmašuju četiri hiljade osoba.

Objašnjenje za ovu zakonitost jeste: da je svaki pojedinac od, recimo, deset istinski složnih osoba, sposoban vidjeti očima ostale sabraće i slušati njihovim sluhovima; odnosno da svaki od njih posjeduje duhovnu snagu i vrijednost kao da gleda s dvadeset očiju, razmišlja s deset umova, sluša s dvadeset ušiju i djeluje s dvadeset ruku. BILJEŠKE

BILJEŠKE Tačno! Kao što su istinska saradnja i potpuno jedinstvo, poteklo iz iskrenosti, osovina oko koje se okreću neograničene koristi, također su oni i jedan ogromni točak i jedno stabilno uporište za suprotstavljanje brojnim strahovanjima, pa čak i smrti. Jer smrt oduzima samo jednu dušu, a onaj ko je u sponi sa svojom braćom po osnovi čistog bratstva u stvarima vezanim za Ahiret te na putu ugađanja Allahu, posjeduje onoliko duša koliko ima braće, pa se sa smrću susreće osmjehnut govoreći: "Nek moje

TREĆE VAŠE NAČELO: *Znajte, snaga svih vas počiva u iskrenom odnosu i istini!*

Tačno: snaga je u istini i iskrenosti! Čak i sljedbenici zablude dobivaju na snazi pokazivanjem dosljednosti i iskrenosti u svojoj zabludi!

Uistinu, ova naša služba na putu imana i Kur'ana sama po sebi je dokaz da je snaga u istini i iskrenosti. Pa i nešto malo iskrenosti na putu ove službe potkrjepljuje ovu našu tvrdnju i njezin je dokaz. Naime, ono što smo u toku dvadeset godina poduzeli u svome rodnom gradu i u Istanbulu, u službi i na putu vjere i šerijatskih nauka, ovdje smo sa vama postigli sto puta više za samo osam godina. Treba imati na umu da su oni koji su mi pomagali tamo brojniji sto, pa i hiljadu puta od onih koji mi pomažu ovdje. Naša služba ovdje u toku osam godina, iako sam ja sam, u tuđini i polupismen, pod nadzorom nemilosrdnih činovnika i pod njihovim maltretiranjem, Allahovom nam je dobrotom

ostale duše budu zdrave i nek se održe u čilosti, jer one produžavaju moj duhovni život, stalno za mene stičući zasluge! Ja, dakle, nisam umro." On tako predaje svoju dušu u radosti i s olakšanjem. A jezik njegovog stanja iskazuje: "Ja sa gledišta zasluga i dalje živim kroz one duše, a umirem samo iz ugla grijeha i prijestupa".

stekla duhovnu snagu koja je pokazala uspjeh sto puta veći od ranijeg. Stoga je kod mene nastalo potpuno uvjerenje da ovo Božije pospješene nije rezultat ničeg drugog do vaše duboke iskrenosti.

Ja vam priznajem da ste me vi svojim savršeno iskrenim odnosom donekle izbacili od licemjerstva, te opake bolesti koja se udvara nefsu pod zastorom slave i čuvenosti. Od Allaha, dž.š., molimo da vas sve pospješi u sticanju savršene iskrenosti i da mene u njoj povučete sa sobom.

Znajte da imam Alija, r.a., i Šejh Gejlani, Allah posvetio njegovu tajnu, bijahu okrenuti prema vama, gledali su vas okom blagosti, naklonosti i zanimanja u svojim nadnaravnim kerametima i duhovno blagoslovili vaše služenje. Nek vama nipošto ne ovlada sumnja da ova pažnja, obzirnost i naklonost jesu samo zbog iskrenosti kojom se odlikujete. Pa ako svjesno upropastite tu iskrenost, onda zaslužujete njihove šamare. Uvijek se prisjetite "šamara sažaljivosti i samilosti" spomenutih u *Odsjaju desetom*. Pa ako želite da ova dva znamenita velikana ostanu vaši učitelji i duhovni podržavatelji, držite se potpune iskrenosti slijedeći smisao ajeta:

وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ

I više vole njima nego sebi (El-Hašr: 9).

Na vama je, znači, da vašu braću uvažavate više nego sebe same u pitanju položaja, funkcija, počasti i pažnje, pa čak i u materijalnim interesima na koje nagoni nefs i u kojima nalazi zadovoljstvo. Štaviše, i u onim koristima koje su čiste i bistre, kao što su poučavanje drugih imanskim činjenicama, koliko god možete suzdržite se od očekivanja da to bude na vašim rukama, nego se zadovoljite i smirite da se to desi na rukama drugih, kako se samoljubivost ne bi uvukla u vaše duše.

Možda kod nekog od vas postoji nastojanje da stekne samo ahiretsku zaslugu te pokušava izložiti nešto bitno u samom imanu, i mada u ovome nema grijeha ni štete, ipak se desi da pomuti bistrinu iskrenosti među vama.

ČETVRTO VAŠE NAČELO: *Ponosite se i zahvalni Allahu budite na odlikama vaše braće te smatrajte da su one vaše lično, i njihove vrline smatrajte svojim!*

Postoje termini u upotrebi kod sufija kao "iščezavanje u šejhu", ili "iščezavanje u Poslaniku". Ja nisam sufija, ali "iščezavanje

u braći" smatram jednim lijepim načelom koje u potpunosti odgovara našem pravcu i metodi. Odnosno, da svaki pojedinac "iščezne" u drugome, dakle, da svaki brat zaboravi svoje duševne osjećaje, i idejom se saživi sa odlikama i vrlinama svoje braće. Jer, osnov našeg pravca i metode je bratimstvo po Allahu, a odnos koji nas vezuje je istinsko bratstvo, a ne odnos oca sa sinom ili odnos šejha sa muridom. A ako, ipak, mora biti, onda je to sušti odnos učenika sa učiteljem.

Budući, dakle, da je naš pravac "odano prijateljstvo", naš je vodič "iskrena prisnost", a ona podrazumijeva odanog prijatelja, požrtvovanog druga, saputnika koji nas najljepše podržava, gorljivog i revnosnog brata. Primarni osnov ove prisnosti je savršena iskrenost. Ko u tome napravi propust, pada sa visine najuzvišenijeg sazvežđa iskrene prisnosti i vjerovatno se srozava u duboki jaz, jer u međuprostoru nema ničega.

Tačno, put je u dva smjera, pa onaj ko se s nama raziđe sada na putu savršene iskrenosti – a to je velika staza Kur'an-ikerima – vjerovatno će se naći među onima koji su na usluzi ateizmu i koji su neprijatelji Kur'ana, a da toga nisu ni svjesni. Inšallah,

oni koji uđu u oblast svete službe Kur'an-i kerimu uz posredstvo *Poslanica Nura*, Allahovim dopustom neće zapasti u jednu takvu provaliju, nego će svjetlosti, iskrenosti i imanu ulijevati dodatnu snagu.

O, braćo moja u službi Kur'ana!

Najbitniji način za sticanje iskrenosti i najutjecajnije sredstvo za njegovo očuvanje jeste: *duhovna spona sa smrću*.

Jer, kao što pretjerana ambicioznost narušava i kvari iskrenost i ljude navodi na ljubav prema dunjaluku i na pretvaranje, tako isto i duhovna spona sa smrću odvraća od dvoličnosti, i onoga ko održava tu sponu održava u iskrenosti budući da ga izbavlja od spletkarenja nagonske duše. To on postiže putem prisjećanja na svoju smrt i uviđanjem prolaznosti i iščezavanja dunjaluka. Tako je: nosioci tesavvufa i sljedbenici znanstvene stvarnosti su usvojili duhovnu sponu sa smrću kao jedan od temelja u metodi svoga pravca, a to iz znanja koje su stekli iz ajet-i kerima:

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَأِنَّهُمْ مَيِّتُونَ * كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ

Svaka će duša iskusiti smrt (Ali-Imran: 185); *Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti* (Ez-Zumar: 30). Tom su duhovnom sponom uklonili

umišljaj trajnog ostanka i san o neprolaznosti koji izrađa pretjeranu ambicioznost tako što su u mislima sebi predočili da su umrli., zatim da im se obavlja gusul., a zatim da ih polažu u kabur. I dok na ovaj način stalno zamišljaju, nagoni nefs bude pod dojmom i postepeno se ovim maštanjem oslobađa svojih brojnih ambicija. Ova, dakle, spona donosi neizmjerne koristi i raznovrsne prednosti. Dovoljno je spomenuti da nas Poslanikov, sallallahu 'alejhi ve sellem, hadis-i šerif upućuje na nju riječima:

أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَادِمِ اللِّذَاتِ

“Učestajte spomen na prikratitelja užitaka!”

Budući da je naš pravac znanstvena stvarnost, a ne sufijski tarikat, sebe ne smatramo prinuđenim da poput njih održavamo tu sponu kroz zamišljanje i maštu, a uz to, ovaj način nije prikladan za metodu stvarnosti. Jer, razmišljanje o posljedicama ne postiže se imaginarnim dovlačenjem budućnosti u sadašnjost, nego odlaskom mišlju iz sadašnjosti u budućnost, i promatranje budućnosti kroz sadašnju stvarnost, kao što je u zbilji.

Nema, onda, potrebe za maštanjem, niti je obavezno zamišljanje. Pa ako malo okrene pogled, čovjek ne vidi samo svoju smrt,

nego vidi i umiranje svoga vremena, pa kad još pogledom prošeta nešto šire, vidi i smrt i uništenje dunjaluka, pri čemu se pred njim otvara put do potpune iskrenosti.

Drugi način postizanja iskrenosti jeste da čovjek svojim ostvariteljskim (tahkiki) imanom i odbljescima što nastaju iz imanskog razmišljanja o stvorenjima stekne prisutnost i smirenost.

Ovo razmišljanje dovodi svoga nosioca do spoznaje Stvoritelja, slavljen je On, te se ulije spokojnost i smirenost u srcu. Uistinu, presijavanje ove vrste razmišljanja u ljudskom umu potiče na stalno razmišljanje o prisutnosti Milostivnog Stvoritelja i Njegovog pogleda nad njim, odnosno da je On prisutan i da ga promatra neprekidno. Kod toga se i ne osvrće na druge, niti crpi poticaj osim od Njega. Jer, pogled i osvrt mimo Njega pomućuje norme ponašanja u Njegovoj prisutnosti. Time čovjek izbjegava dvoličnost i oslobađa se od nje te postiže, uz Allahov dopust, iskren odnos.

Bilo kako bilo, u ovome razmatranju postoje mnogi stepeni i brojne faze. Udio svake osobe u koristi je onoliko koliko stekne, i njegova je dobit onoliko koliko se okoristi, prema svojoj spremi i sposobnosti.

Zadovoljit ćemo se s ovoliko, a *Poslanicama Nura* prepuštamo ostalo budući da je u njima navedeno mnoštvo činjenica vezanih za izbavljenje od licemjerstva i za postizanje iskrenosti.

Ukratko ćemo izložiti neke od brojnih uzroka koji pomućuju i sprječavaju iskrenost te navode i potiču na pretvaranje.

Prva zapreka iskrenosti:

Zavist nastala radi materijalnih koristi. Ova zavist malo-pomalo kvari iskrenost, izobličava rezultate djela, pa čak dovodi do gubitka materijalnih koristi.

Da, ovaj ummet je oduvijek nosio poštovanje i uvažavanje prema zbiljskim radnicima za Istinu i Ahiret, i pružao im konkretnu pomoć, u namjeri uzimanja učešća u tim djelima i iskrenom i čistom služenju u ime Allaha. Njima su oni davali poklone i priloge kako bi otklonili njihove materijalne potrebe kako se oni njima ne bi pozabavili umjesto svoje uzvišene službe. Time su pokazivali poštovanje koje u sebi nose prema radnicima na Allahovome Putu. Međutim, ta pomoć i koristi nikad se ne smiju zahtijevati, nego se daju. Čak se ni jezikom stanja ne pitaju, poput nekoga ko ih očekuje srcem, nego se one dodjeljuju

neočekivano. U protivnom, iskrenost ljudi bude pomućena i okrnjena, i blizu je ulasku pod smisao Božije zabrane u Njegovim riječima:

وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا

“I ne prodajte Moje Znakove za nešto što malo vrijedi.” Zbog toga dio ljudskih djela bude upropašten.

Stoga, želja za materijalnim koristima i njihovo očekivanje motivirano sebičnošću nagonskog nefs-a i njegove pohlepe za sticanjem tih koristi radi njih samih, potiče živac zavisti i pokreće sklonosti u odnosu na njegovog istinskog brata i iskrenog druga u službi imana te tako kvari njegovu iskrenost i lišava ga svetosti njegovog poziva Allahu – dželle šanuhu. Tako se razvije u stadij kojeg izbjegavaju sljedbenici stvarnosti, a gubi i te materijalne koristi. U svakom slučaju, ova je tema opširna.

Navest ću ovdje nešto što uvećava smisao iskrenosti i zajedništvo među istinskom braćom. Navest ću to kroz dva primjera.

Prvi primjer za očuvanje iskrenosti:

Sljedbenici dunjaluka su usvojili udruživanje imovine kao pravilo po kojem se rukovode radi sticanja velikog bogatstva i

izrazite moći, dotle da su neki koji posjeduju utjecaj u društvenom životu – od pojedinaca, društava i političara – postavili ovo pravilo za svoj glavni princip. Kao rezultat slijeđenja ovog pravila, stekli su ogromnu moć i golemo se okoristili, uprkos gubicima i zloupotrebama. Naime, suština udruživanja se ne mijenja uprkos štetama i gubicima koje se dese u njemu, pošto se svaka osoba – prema ovom pravilu – smatra kao da je posjednik cjelokupne imovine, a to iz ugla svoga učešća u kapitalu i iz ugla njegovog kontroliranja i nadgledanja te imovine, mada mu nije moguće da se koristi sveukupnom imovinom. U svakom slučaju, ovaj princip, ako se uvede u ahiretske poslove, postaje osovina sticanja uzvišenih koristi bez štete i gubitka. Jer svi ti ahiretski imeci u sebi nose tajnu cjelovitog ulaska u posjed svakog pojedinog sudioničara u njemu, bez okrnjivanja ili rasparčavanja.

Shvatimo to iz ove ilustracije.

Recimo da se pet osoba udruži da zapale uljnu lampu. Na jednome je da donese petrolej, na drugome fitilj, na trećem cilindar, na četvrtom tijelo lampe, a na posljednjem da donese šibicu. Kad upale lampu, svaki od njih postaje vlasnik cjelokupne lampe. Pa kad bi svaki ovaj član

društva na zidu imao postavljeno veliko ogledalo, u njegovom ogledalu bi se odražavala cijela lampa – sa ostatkom pokućstva – a bez ikakvog rasparčavanja ili trošenja.

Tako je isto u Ahiretskim stvarima: udruživanjem tajnom iskrenog odnosa, podrškom tajnom bratstva i saradnjom tajnom jedinstva, ukupna djela sudionika i cjelokupni nur koji iz njih izbija u potpunosti ulazi u dnevnik rada (defter-i amel) svakoga od njih. Ovo je jedna zapažena i realna stvar kod nosilaca stvarnosti i neophodnost koju iziskuje širina Allahove milosti i Njegova plemenitost.

O, braćo, nadam se da vas, insallah, materijalne koristi neće dovesti u međusobnu zavist. Samo je moguće da se prevarite sa aspekta ahiretskih koristi, kao što su se prevarili neki sljedbenici sufijskih tarikata. Međutim, gdje je lična i djelimična zasluga u odnosu na onu ogromnu zaslugu i ono divno svjetlo koja nastaje udruživanjem u djelima, kao što je navedeno u primjeru?!

Drugi primjer za očuvanje iskrenosti:

Proizvođači i zanatlije postižu ogroman obim proizvodnje i veliko bogatstvo kao

rezultat slijeđenja pravila udruživanja u proizvodnji i zanatstvu. Evo jednog primjera.

Deset proizvođača igala za krojenje obavljali su svoj posao svaki za sebe. Dnevni proizvod svakog od njih je bio samo tri igle na dan. Zatim su se ti pojedinci dogovorili po pravilu udruživanja i raspodjele rada te je jedan od njih dobavljaio metal, drugi vatru, treći je bušio iglu, četvrti je zagrijavao u vatri, peti oštrio, i tako redom. Ničije, tako, vrijeme nije prolazilo uzaludno pošto se svaki bavio određenim zadatkom i obavljao ga brzo, jer se radi prije svega o djelimičnom i prostom poslu, a zatim jer se svaki od njih usavršio i osposobio u njemu. Kad su nakon toga podijelili rezultat svoga rada, vidjeli su da udio svakog od njih u dnevnom proizvodu iznosi tri stotine igala umjesto tri igle. Ovaj je događaj postao širom poznat primjer kojim se stimuliralo proizvođače i zanatlije u pozivu na udruživanje i raspodjelu rada.

Pa, braćo moja, kad ovako goleme koristi nastaju kao rezultat jedinstva i sloge u dunjalučkim stvarima i u zgusnutim materijalima, zamislite kolike su onda zasluge u ahiretskim nuranijskim djelima! Kolika je, Allahovom dobrotom, nagrada koja se iz poslova cijelog džemata odražava

u ogledalu svakog njegovog pojedinog pripadnika! A to su djela kojima nije potrebna ni podjela niti rasparčavanje! Na vama je da procijenite tu golemu dobit! Jedna takva dobit se sigurno ne smije ispustiti iz ruku uzrokom zavisti i nedostatka iskrenosti!

Druge zapreka iskrenosti:

Odavanje onome što ugađa sebičnosti nefs, koji nagoni na zlo, i što on odabire od nivoa i položaja koji privlače poglede te ljubavi za privrženošću ljudi i nastojanje da se stekne njihova pažnja, motivirano željom za slavom i popularnošću, koja, opet, nastaje iz želje i ljubavi za ugledom. I kako god je to jedna opaka duhovna bolest, to je i kapija u potajni širk, koji jeste dvoličnost i samodopadljivost i koji uništava iskrenost.

Braćo moja! Budući da je naš pravac služenja Kur'an-i kerimu izgrađen na stvarnosti i bratstvu, a da je smisao bratstva utapanje ličnosti pojedinca u ličnosti svoje braće^{BILJEŠKE} te davanje prednosti njima nad sobom samim, onda na nas ne smije vršiti

^{BILJEŠKE} Da, sretnik je onaj ko baca sebe i utapa svoju sebičnost koja je poput sante leda, u ogromni i slatki bazen akumuliran iz keverskog vrela Kur'an-i kerima, kako bi došao do tog bazena.

utjecaj zavist koja izbija iz ljubavi za ugledom, pošto je ona potpuno oprečna našem pravcu.

Budući da čast sve braće i njihov ugled pripadaju svakom bratu u skupini, nemoguće je taj visoki i istaknuti stepen i uzvišenu duhovnu počast džemata žrtvovati radi pojedinačne slave i ličnog ponosa, koji izbijaju iz sebičnosti i zavisti. Ja se nadam da je to na krajnjoj udaljenosti od *Učenika Nura*.

Svakako, srca, umovi i duhovi *Učenika Nura* ne spuštaju se na tako niske stvari, ali svako u sebi nosi dušu koja nagoni na zlo te se dešava da duševne stvari i pobude kolaju žilama i vezuju se za nerve te rasuđuju uprkos uma, srca i duha. Oslonivši se na tragove koje u vama ostavljaju *Poslanice Nura*, ja ne prigovaram vašim srcima, umovima i duhovima. Samo što nefs, strast, čula i mašta budu zavarani i stoga vam ponekad dolazi žustra i silna opomena i upozorenje. Ta je žustrina usmjerena na nefs, strast, čulnost i maštu, stoga – budite stalno na oprezu!

Uistinu, da je naš pravac jedan zaseban tarikati i mešihat, postojao bi jedan položaj ili jedan ograničeni broj položaja, a bilo bi i mnoštvo tendenata na taj položaj te bi

tada bilo shvatljivo postojanje dopadljivosti i sebičnosti u dušama. Međutim, naš je pravac bratstvo, ništa drugo. Nijedan brat se ne proglašava ocem drugom bratu, niti se njemu nameće u odori muršida. Položaj u bratstvu je ovdje širok i prostran, nema mjesta konkurenciji i zavidnosti. Brat će pomoći svome bratu, upotpuniti njegov posao i biti njegov saradnik.

Od dokaza činjenice da u pravcima u kojima postoji položaj očinstva, upraviteljstva i učiteljstva postoje opasne i pogubne posljedice koje izbijaju iz nametanja i zavisti, iz pohlepe za nagradom i visoke ambicioznosti, kažem, dokaz je toga neslaganje i konkurencija u pogledu uzvišenih odlika i golemih koristi koje stiču sljedbenici sufijskih tarikata, što ih je dovelo do zastrašujućih rezultata, što su njihove ogromne uzvišene snage prinudile na popustljivost pred navalama novotarija.

Treća zapreka iskrenosti:

Strah i pohlepa. Prepuštamo razradu poslanici *Šest nasrtaja*, koja je ovu zapreku razradila u savršenoj jasnoći, zajedno s drugim zaprekama.

Od Allaha, Milostivog, Samilosnog pozivajući se na sva Njegova Lijepa imena,

tražimo da nas pospješi u savršenoj iskrenosti, amin!

اللَّهُمَّ بِحَقِّ سُورَةِ الْإِخْلَاصِ اجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِكَ الْمُخْلِصِينَ
الْمُخْلِصِينَ. آمِينَ آمِينَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

Moj Allahu, u čast sure *Ihlasa*, učini nas Svojim iskrenim i spašenim robovima, amin, amin!

"Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa osim ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri!"

Posebno pismo jednom dijelu moje braće

Navest ću zgodan biser iz dva hadis-i šerifa onoj braći koja su osjetila zamor od prepisivanja *Poslanica Nura*, i koji više vole učenje virdova u toku tri mubarek mjeseca, mjeseca ibadeta, nego pisanje *Poslanica Nura*, koje se sa pet gledišta ubraja u ibadet.^{BILJEŠKE}

Prvi hadis: *Tinta učenjaka će biti mjerena krolju šehida, odnosno, sve što potroše učenjaci Istine od tinte bit će na Sudnjem danu mjereno i ravno krvi šehida.*

Drugi hadis: *Ko se bude pridržavao moga sunneta kod propasti moga ummeta, steći će*

^{BILJEŠKE} Upitali smo Ustaza o pet vidova ibadeta na koje je ukazao u ovoj vrijednoj poslanici. Njegovo pojašnjenje iznosimo kako slijedi:

1. Ono je (tj. pisanje *Poslanica*) duhovni džihad usmjeren protiv sljedbenika zablude, a to je najvažniji džihad;
2. Ono je služenje Ustazu i pomaganje njemu u širenju Istine;
3. Ono je doprinos svim muslimanima u smislu imana;
4. Ono je način sticanja znanja kroz pisanje;
5. Ono je misaoni ibadet, čiji jedan sahat nekad bude ravan godini nafile ibadeta.

nagradu stotine šehida, odnosno, onaj koji se pridržava časnog sunneta i istine Kur'ana te bude radio na tome kad novotarije zavladaju i zabluda bude nadmoćna, pripast će mu nagrada stotine šehida.

O, vi, kojima je zbog lijenosti dosadilo pisanje, o, vi, braćo, koji ste se zaputili stazom tesavvufa! Iz smisla ova dva hadis-i šerifa se razumijeva da jedan gram crnog nura i vode što nadahnjuje život, što se okapava sa mubarek čistih pera onih koji služe imanskim činjenicama, šeriatskim smislovima i časnom poslaničkom sunnetu, pod ovakvim okolnostima donosi korist ravnu stotini grama šehidske krvi, na Dan velikog proživljenja!

Potrudite se, braćo, da postignete ovu veliku zaslugu.

Ako kažete: U hadisu je naveden učenjak, dok smo mi, dio nas, obični pisari?

Odgovor: Onaj ko čita ove *poslanice* i ove lekcije tokom jedne godine te ih razumijeva i usvaja, u ovo vrijeme može biti značajan učenjak stvarnosti. Ako ih čita a ne razumije, znajte da učenici nura sačinjavaju duhovno biće koje je, bez sumnje, jedan od učenjaka ovog vremena. A vaša su pera prsti tog istinskog bića! Uzmite u obzir i to da ste se

vi vezali za ovog siromaha, kome ste, zbog svog lijepog mišljenja, u vašim očima odobrili stepen učenjaka i ustaza, mada ja smatram da to nisam zaslužio. Međutim, budući da sam polupismen, vaša pera se smatraju mojim perima, i vi ćete steći zaslugu spomenutu u hadis-i šerifu.

Said Nursi

SADRŽAJ

Prvi dio: Poziv pravim vjernicima u bratstvo i međusobnu ljubav, na temelju šest gledišta:	6
- <i>Prvo:</i> Neprijateljstvo čovjeka prema svome bratu je ustvari zločin... ..	6
- <i>Drugo:</i> Neprijateljstvo je zločin i sa gledišta mudrosti. ...	7
- <i>Treće:</i> Uopćavanje neprijateljstva na sva svojstva je nepravda... ..	10
- <i>Četvrto:</i> Neprijateljstvo mu'mina prema mu'minu je nasilje sa gledišta ličnog života; načela toga su:	12
Prvo: Nemaš pravo reći: "Pravilan je samo moj način"	12
Drugo: Govori istinu, ali... ..	12
Treće: Suprotstavi se mržnji u svom srcu... ..	13
Četvrto: Neprijateljstvo prema mu'minima je nasilje prema sebi i prema braći; izlaganje povoda i lijeka za zavist	15
- <i>Peto:</i> Pozitivno i negativno razilaženje... ..	20
- <i>Šesto:</i> Neprijateljstvo ujedno iskvaruje iskren odnos i pravednost... ..	28
Drugi dio: Pohlepa je štetna bolest po islamski život, a pohlepni čovjek je mizerni gubitnik... ..	30
Završna riječ: Odnosi se na ogovaranje... ..	45
Pitanje: Zašto se razilaze ljudi od Istine, a složni su sljedbenici zablude?	61
<i>Prvi uzrok:</i> Usmjerenost ljudi od vjere na sve, i odsustvo određene naknade; a lijek se postiže iskrenim odnosom... ..	61

<i>Drugi uzrok:</i> Nedostatak svijesti kod ljudi od vjere o njihovoj potrebi za složnošću; a lijek tome je u devet stvari pozitivnog i konstruktivnog djelovanja...	65
<i>Treći uzrok:</i> Loša upotreba uzvišenih težnji, što dovodi do nesloge; lijek tome je znanje da se Allahovo zadovoljstvo postiže iskrenim odnosom, a ne brojnošću sljedbenika...	69
<i>Četvrti uzrok:</i> Nemoć održanja i ustrajnosti; a lijek tome je uspostava veze i ljubav prema onima koji stupaju putem Istine, i prepuštanje počasti liderstva njima...	73
<i>Peti uzrok:</i> Odsustvo osjećaja potrebe za snagom što počiva u složnosti; lijek tome je djelovanje u skladu s načelima saradnje i spoznaja štetnosti razdora...	75
<i>Šesti uzrok:</i> Raspodijeljenost pogleda u bitnim pitanjima; lijek tome je oproštaj pogrešaka drugima, i prelaženje preko njihovih propusta; dostojanstven nailazak pored sukoba i poziv na njihovo napuštanje	79
<i>Sedmi uzrok:</i> Neuspjeh u očuvanju vrlina puta Istine i nemoć djelovanja unutar časnog dijaloga; a lijek tome je da čovjek okrivi samog sebe i prikloni se Putu istine	83
Važnost iskrenog odnosa:	91
<i>Prvo načelo:</i> Namjera sticanja Allahovog zadovoljstva u djelima...	93
<i>Drugo načelo:</i> Izbjegavanje kritiziranja braće...	95
<i>Treće načelo:</i> Snaga počiva u istini...	98
<i>Četvrto načelo:</i> Ponos odlikama braće...	100
Zapreke iskrenosti:	
<i>Prva zapreka:</i> Zavist nastala radi materijalne koristi	105
<i>Druga zapreka:</i> Ljubav za ugledom i želja za popularnošću...	110

IZDAVAČKA KUČA
Ul. Sarači 77/1, Morića Han,
Prostorija broj 5,
SARAJEVO

Tel/Fax: +387 33 238 372

Mob: +387 61 270 300

Posjetite: www.rejhan.net
www.nurglobal.com